

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Gregers Hansen

*Bispen
og
betleren*

BISPEN OG BETLEREN

Gregers Hansen

*Bispen
og
betleren*

KØBENHAVN
DANSK HISTORISK HÅNDBOGSFORLAG

Indholdsfortegnelse

Forord	7
Anetavler	9
A. Anna-Sophie Hjorts anetavle	9
B. Gertrud Westergaards anetavle	12
C. Gregers Hansens fædrene anetavle	15
Hans mødrener aner er de samme som Gertrud Westergaards fædrener aner.	
A. Anna-Sophie Hjorts tipoldeforældre	17
Viktor Kristian Hjort og Marie Pauline Schiørring	17
Jens Mathias Lind og Anna Marie Nimb	21
Samuel Jacobsen og Sara Abraham Levy	26
Mendel Levin Nathanson og Esther Herfort	29
Georg Christian Ulrich og Sophie Margarethe Sparre	35
Hans Jürgen Diedrich Wørpel og Anna Margretha Sievers	37
Christian Kemp og Christine Catharina Kock	38
Frederik Jensen og Anne Margrethe Timm	40
B. Gertrud Westergaards & Gregers Hansens fælles tipoldeforældre	44
Niels Nielsen Westergaard og Maren Rasmusdatter	44
Ludvig Jørgen Nyeberg (Marcus Salomonsen) og Frederikke Josepha Aagaard	45
Johan Andreas Demant og Birthe Sophie Schroeter	50
Johan Frederik Schroeter og Ingeborg Gerdes	52
Gertrud Westergaards mødrener tipoldeforældre	55
Frederik Wichmand og Engel Kirstine Sølling	55
Hans Hansen Rager og Birthe Pedersdatter	56
Wilhelm Jansen og Cathrine Elisabeth Funck	58
Hans Ditlev Friis og Kirstine Nissen	61
C. Gregers Hansens fædrener tipoldeforældre	64
Hans Hansen og Maren Willumsen	64
Frederik Sletting og Anne Rebecca Elisabeth Barchhausen	67
Slægten Heidenheim	70
Berendt Amsel Meyer og Rachel Delbanco	74
Tipoldeforældrenes placering i samfundet	81
Personregister	90

Forord

Den opgave, jeg har stillet mig og som er resulteret i dette lille skrift, har været at skildre min afdøde kone, Anna-Sophie Hjorts, min nuværende kone, Gertrud Westergaards og mine egne tipoldeforældre. Hver af os har 16. Det skulle give 48 ialt. Men Gertrud er min kusine. Halvdelen af mine tipoldeforældre er derfor gengangere, så tallet går ned på 40, d.v.s. 20 ægtepar. Skildringerne er ikke alle lige fyldige. To af ægteparrene levede i udlandet og om dem ved jeg praktisk taget intet. Andre har levet så beskedent, at de tilsyneladende kun har sat sig få spor i arkiverne.

Foruden kirkebøger og skifteprotokoller er en del andre arkivalier benyttet. Men det skal ikke skjules, at fremstillingen lider af en skævhed. Ikke alle tipoldeforældrene er lige grundigt udforskede. Af de fire ægtepar, som levede uden for det sjællandske landsarkivs område – Westergaard, Schroeter, Demant og Friis – har kun førstnævnte været genstand for en nogenlunde tilbundsående undersøgelse. Og københavnerens forhold er bedst belyst. Den omstændighed at halvdelen af tipoldeforældrene boede i København har gjort det lønnende systematisk at gennemgå forskellige protokolregistre. Specielt skal nævnes de næppe meget kendte tillysningsprotokoller i Landsover- samt hof- og stadsrettens arkiv i Landsarkivet for Sjælland, som for denne tid indeholder adskilligt til belysning af erhvervsforhold. Hvor andet ikke er anført i noterne, findes de benyttede arkivalier i Landsarkivet for Sjælland.

I de tilfælde, hvor der kan henvises til stamtavler, er biografiernes oplysninger om børnene indskrænket til hvad der tjener til belysning af deres sociale placering. Hvor jeg ikke kender stamtavler, er yderligere oplysninger om børnene meddelt i noterne, dog er fuldstændighed ikke tilstræbt.

Da det vil forekomme unaturligt, om tipoldeforældrene svævede frit i luften, har jeg foran biografierne anbragt tre anetavler, som giver dem jordforbindelse.

At biografierne er begrænset til at omfatte tipoldeforældrene – man kunne tænke sig også de følgende generationer biograferet – skyldes ønsket om at samle opmærksomheden om den række personer, der levede omtrent

samtidig for små 200 år siden. Personbillederne yder derved bidrag til et interessant tidsbillede, billedet af en tid, der omfattede både den florissante handelsperiode og de magre år efter 1807, da krigen med England begyndte.

I et afsluttende kapitel søges tipoldeforældrene placeret i tidens samfund.

Jeg bringer en varm tak til VELUX FONDEN for støtte til bogens udgivelse.

København i maj 1981.
Gregers Hansen

Anetavle A.

Anna-Sophie Hjorts aner.

- A 1. *ANNA-SOPHIE HJORT*, f. 17. 6. 1904 i Kbh., Østervold, d. 31. 5. 1940 i Søllerød, cand. polit. 1928, g. 8. 10. 1926 på Frederiksberg (b. v.) m. Gregers Hansen (C 1).

Forældre.

- A 2. *VILHELM HJORT*, f. 17. 1. 1861 i Glückburg, d. 8. 6. 1920 i Kbh., mag. scient., statsmeteorolog, medindehaver af Lang og Hjorts kursus, g. 14. 6. 1902 i Nyborg m.
- A 3. *ANNE MARGRETHE ULRICH*, f. 6. 8. 1878 i Hellested, d. 7. 3. 1942, bgr. i Kbh., kommunelærerindeeksamen 1902.

Bedsteforældre.

- A 4. *BERNTH CHRISTOPH WILKENS LIND HJORT*, f. 2. 9. 1830 i Brørup, d. 11. 12. 1911 i Nyborg, cand. teol. 1854, adjunkt ved Odense latinskole 1857, slotspræst i Glücksburg 1859, præst ved Sct. Michaelis kirke i Flensburg 1863, afsked 1864, residerende kapellan i Asminderød-Grønholt-Fredensborg 1866 sognepræst i Nyborg og Hjulby 1870, provst 1887, afsked 1907, g. 29. 12. 1857 i Kbh., Garn. m.
- A 5. *ANNA MATHILDE SOPHIE JACOBSEN*, f. 17. 3. 1833 i Kbh., dbt. 17. 6. s. å. på Frederiksberg, d. 30. 5. 1919 i Kbh., bgr. i Nyborg.
- A 6. *GEORG ALEXANDER ULRICH*, f. 25. 9. 1831 i Tureby, d. 17. 12. 1884 i Hellested, deltog som herregårdsskytte i krigen 1848, forstkandidat 1853, skovrider under Vallø 1859-62, derefter forstinspektør på Bregentved, g. 3. 5. 1859 (1) m.
- A 7. *DORIS KEMP*, f. 9. 10. 1836 i Godthåb på Vestmannaøerne (1), d. 10. 9. 1909 i Kbh., Fredens sogn.

Oldeforældre

- A 8. *NIELS SCHIØRRING HJORT*, f. 10. 6. 1798 i Kbh., Holmens, d. 2. 6. 1842 i Tømmerup, cand. teol. 1821, adjunkt i Ribe s. å., sognepræst i Brørup og Lindknud, Ribe amt 1827, i Tømmerup Holbæk amt 1835, g. 9. 8. 1822 i Kbh., Vor Frue m.
- A 9. *KAREN CATHRINE LIND*, f. 4. 12. 1798 i Kbh., Holmens, d. 23. 3. 1849 i Kbh., Trin.
- A 10. *WILHELM CARL JACOBSEN* (før dåben Wolff Jacobsen), f. 14. 10. 1795, dbt. 21. 3. 1832 på Frederiksberg, d. 18. 5. 1869 i Kbh., Helligånds, galanterihandler i Kbh., g. 2. 6. 1832 på Frederiksberg m.
- A 11. *JULIE WILHELMINE MARIE NANSEN* (før dåben Julie Nathanson), f. 19. 1. 1811 i Kbh., dbt. 16. 8. 1828 på Frederiksberg, d. 29. 3. 1881 (2).
- A 12. *NIELS BROCK ULRICH* (ved dåben Niels Ulrich), f. 16. 8. 1791 i Vesterborg, d. 4. 10. 1878 i Søllerød, forstkandidat, Kiel 1814, takserede 1814-15 Sorøs skove og udarbejdede skovplan, skovfoged i amtet Cismar i Holsten 1816, skovrider på Bregtved 1821, forstinspektør sst. 1858, g. 7. 6. 1817 i Preetz i Holsten (3) m.
- A 13. *DOROTHEA (DORIS) MAGDALENE WØRPEL*, f. 26. 11. 1794 i Preetz (3) d. 23. 4. 1877 i Søllerød.
- A 14. *CHRISTIAN JACOB KEMP*, f. 16. 2. 1802 i Kbh., Holmens, d. 17. 3. 1839 i Island (1), skibskaptajn, faktor på Vestmannaøerne, Island, g. 12. 11. 1830 i Gentofte m.
- A 15. *ERASMINE ELISABETH JENSEN*, dbt. 26. 12. 1801 i Gentofte, d. 6. 2. 1891 i Kbh., Sct. Johannes, som enke bestyrerinde af et asyl i Sølvgade, Kbh.

Tipoldeforældre.

- A 16. *VIKTOR KRISTIAN HJORT*, biskop.
- A 17. *MARIE PAULINE SCHIØRRING*.
- A 18. *JENS MATHIAS LIND*, bankadministrator, brygger.
- A 19. *ANNA MARIE NIMB*:

- A 20. *SAMUEL JACOBSEN*, marskandiser.
- A 21. *SARA ABRAHAM LEVY*.
- A 22. *MENDEL LEVIN NATHANSON*, grosserer.
- A 23. *ESTHER HERFORT*.
- A 24. *GEORG CHRISTIAN ULRICH*, skovrider.
- A 25. *SOPHIE MARGRETHE SPARRE*.
- A 26. *HANS JÜRGEN DIEDRICH WÖRPEL*, købmand.
- A 27. *ANNA MARGARETHA SIEVERS*.
- A 28. *CHRISTIAN KEMP*, kontorchef i Admiralitetet.
- A 29. *CHRISTINE CATHARINA KOCK*.
- A 30. *FREDERIK JENSEN*, skolelærer.
- A 31. *ANNE MARGRETHE TIMM*.

HENVISNINGER.

1. A. Wahl: Slægten Kemp, 1928.
2. Inuk Luplau-Janssen: Mendel Levin Nathanson og hans slægt, 1960.
3. G. Sparre-Ulrich: Stamtavle over efterkommere efter Georg Christian Ulrich, 1925.

Anetavle B.

Gertrud Westergaards aner.

- B 1. *GERTRUD WESTERGAARD*, f. 9. 9. 1903 på Frederiksberg, cand. pharm. 1928,
g. 1) 15. 6. 1933 i Søllerød m. cand. pharm. Richardt Lüneburg Falck (s. af grosserer Holger Thorvald Lüneburg Falck og Inger Johanne Fleinert), f. 16. 10. 1896 i Kbh., d. 29. 3. 1938 på Frederiksberg,
g. 2) 4. 4. 1941 på Frederiksberg (b.v.) m. Gregers Hansen (C 1).

Forældre.

- B 2. *OTTO ACHTON WESTERGAARD*, f. 25. 7. 1867 i Fredericia, Michaelis, d. 24. 2. 1922 på Frederiksberg, kontorist på postkontoret i Fredericia 1883-88, derefter ansat i den sjællandske bondestands sparekasse i Kbh., ved sin død kassekontrollør,
g. 25. 4. 1895 i Odense, Sct. Knud m.
- B 3. *INGEBORG ELISA WICHMAND*, f. 25. 1. 1873 på Frederiksberg, d. 24. 12. 1952 sst.

Bedsteforældre.

- B 4. *ANDERS WERNER WESTERGAARD*, f. 5. 3. 1823 i Kbh., Trinitatis, d. 13. 1. 1885 i Fredericia, Michaelis, ejer af Hvissingegaard, matr. nr. 9 Hvissinge by, Glostrup sogn ved København 1847-53, (1) militær regnskabsfører 1849, fra 1853 i Flensburg, intendant i Flensburg 1862, fra 1866 i Fredericia g. 26. 2. 1851 i Dalum m.
- B 5. *INGEBORG SOPHIE CHRISTINE DEMANT*, f. 29. 2. 1828 i Odense, Sct. Knud, d. 25. 10. 1914 på Frederiksberg, bgr. i Fredericia, Michaelis.
- B 6. *FREDERIK EMIL WICHMAND*, f. 1. 9. 1834 i Saksøbing, d. 31. 10. 1906 på Frederiksberg, cand. polit. 1862, assistent i Generaldirektoratet for Skattevæsenet 1863, toldkontrollør i

Helsingør 1874, i Kbh. 1879, toldinspektør i Kbh. 1883, i Odense 1891, afsked 1906,
g. 8. 9. 1868 i Errindlev m.

- B 7. *CATHRINE KIRSTINE JANSEN*, f. 7. 11. 1841 i Errindlev, d. 26. 3. 1901 på Frederiksberg.

Oldeforældre.

- B 8. *NIELS NIELSEN WESTERGAARD*, f. iflg. egen opgivelse 6. 11. 1773 i Elsborg ved Viborg, (2) d. 20. 2. 1835 i Kbh., Trin, tømremester i Kbh.,
g. 1. 11. 1813 i Kbh., Helligånds m.
- B 9. *SOPHIE MAGDALENE NYEBORG*, dbt. 24. 7. 1785 i Kbh., Trin., d. 29. 5. 1850 i Kbh., Vor Frue.
- B 10. *PETER ULRIK FREDERIK DEMANT*, f. 7. 6. 1802 i Dalum ved Odense d. 14. 4. 1868 i Odense, Sct. Knud, møller i Dalum, orgelbygger,
g. 18. 11. 1826 i Haderslev, Vor Frue m.
- B 11. *LAUDINE LUDOVICA SCHROETER*, f. 10. 3. 1801 i Haderslev, Vor Frue, d. 29. 10. 1882 i Odense, Sct. Knud.
- B 12. *HANS STAAL WICHMAND*, f. 18. 1. 1803 i Fuglse på Lolland, d. 28. 5. 1883 i Saksøbing, købmand i Saksøbing, g. 28. 10. 1831 i Saksøbing m.
- B 13. *INGEBORGLARSMINE RAGER*, f. ca. 1809, d. 29. 11. 1843 i Saksøbing.
- B 14. *SIEGFRED VILHELM JANSEN*, f. 4. 5. 1800 i Kbh., Vor Frue, d. 11. 8. 1868 i Errindlev, exam. jur. 1819, fuldmægtig ved Frederiksborg amt, derefter godsforvalter på Bremersvold til sin død,
g. 18. 10. 1834 i Kbh., Helligånds m.
- B 15. *CATHRINE ELISABETH FRIIS*, f. 12. 10. 1804 i Nordby, Fanø, d. 24. 2. 1893 på Frederiksberg (3).

Tipoldeforældre.

- B 16. *NIELS ANDERSEN WESTERGAARD*, gårdmand, senere betler, tilsidst husmand.
- B 17. *MAREN RASMUSDATTER*.

- B 18. *LUDVIG JØRGEN NYEBORG*, lystemstøber, sæbefabrikør og tehandler
- B 19. *FREDERIKKE JOSEPHA AAGAARD*.
- B 20. *JOHAN ANDREAS DEMANT*, møller.
- B 21. *BIRTHE SOPHIE SCHROETER*.
- B 22. *JOHAN FREDERIK SCHROETER*, gæstgiver.
- B 23. *INGEBORG GERDES*.
- B 24. *FREDERIK WICHMAND*, sognepræst.
- B 25. *ENGEL KIRSTINE SØLLING*.
- B 26. *HANS HANSEN RAGER*, skibskaptajn, senere møller.
- B 27. *BIRTHE PEDERSDATTER*.
- B 28. *WILHELM JANSEN*, danser.
- B 29. *CATHRINE ELISABETH FUNCK*.
- B 30. *HANS DITLEV FRIIS*, sognepræst.
- B 31. *KIRSTINE NISSEN*.

HENVISNINGER OG NOTER.

1. Hvissingegaard var af hartkorn 7 tdr. 6 skpr. 1 3/4 album og af areal 55 tdr. ld. Westergaard købte den for 14000 rbd., heraf 3000 rbd. kontant. Resten af købesummen tilvejebragtes ved optagelse af lån, heraf 3000 rbd. hos hans moder. Han solgte gården for 15000 rbd., heraf 4000 rbd. kontant, 2000 rbd. ved udstedelse af obligation til Westergaard og resten, 9000 rbd. ved overtagelse af pantegæld. (Kbh. amts sdr. birks skøde- og pante-prot. 2 F, 1846-47, fol. 387 og 2 N, 1855-56, fol. 168).
2. Hans dåb er forgæves søgt i Elsborg kbg.
3. Frederiksberg begravelsesvæsen.

Anetavle C.

Gregers Hansens fædrener.

- C 1. *GREGERS HANSEN*, f. 10. 6. 1900 i Odense, Sct. Knud, cand. polit. 1925, ansat under Københavns magistrat 1919-67, de sidste 12 år som direktør for stadens faste ejendomme,
g. 1) m. Anna-Sophie Hjort (A 1),
g. 2) m. Gertrud Westergaard (B 1).

Forældre.

- C 2. *HOLGER HANSEN*, f. 20. 6. 1864 på Frederiksberg, d. 8. 11. 1938 i Kbh., cand. mag. 1888, i nogle år lærer ved københavnske skoler og kursus, ansat ved Rigsarkivet 1893-1934, de sidste 11 år som landsarkivar for Sjælland. (1)
g. 10. 10. 1899 på Frederiksberg, b. v. m.
- C 3. *INGEBORG WESTERGAARD*, f. 9. 1. 1870 i Fredericia, Michaelis, d. 17. 9. 1953 i Gentofte, bgr. i Kbh., d. af Anders Werner Westergaard (B 4) og Ingeborg Sophie Christine Demant (B 5).

Bedsteforældre.

- C 4. *AUGUST WILLIAM HANSEN*, f. 21. 6. 1832 i Nysted, d. 31. 12. 1905 på Frederiksberg, købmand i Nysted, senere cigarhandler i Kbh., til sidst bogholder på Frederiksberg (Københavns Høvleri og Savværk),
g. 17. 11. 1862 i Kbh., Garn. m.
- C 5. *LOUISE HENRIETTE SOPHIE HEIDENHEIM*, f. 10. 2. 1844 i Nysted, dbt. 6. 6. s.å. sst., d. 31. 10. 1909 på Frederiksberg.

Oldeforældre.

- C 8. *CARL HANSEN*, f. 24. 6. 1799 i Nysted, d. 13. 2. 1855 sst., privatsekretær hos grev Raben på Aalholm,
g. 24. 6. 1831 i Nysted m.

- C 9. *HELENE JULIANE LAURENTZE SLETTING*, f. 9. 12. 1799 i Fuglse, d. 13. 12. 1881 i Mariager.
- C 10. *JACOB HIRSCH HEIDENHEIM*, f. 25. 5. 1794 i Schwerin, d. 13. 3. 1854 i Kbh., mos., købmand i Nysted, g. 18. 8. 1833 i Kbh. mos. m.
- C 11. *EMILIE EDEL MEYER*, f. 6. 6. 1812 i Kbh., mos., dbt. 13. 5. 1858 i Vester Ulslev (benævnes i kbg. Ida Emilie Heidenheim), d. 29. 11. 1890 i Nykøbing F.

Tipoldeforældre.

- C 16. *HANS HANSEN*, kammertjener.
- C 17. *MAREN WILLUMSEN*.
- C 18. *FREDERIK SLETTING*, godsforvalter, senere gårdmand.
- C 19. *ANNE REBEKKA ELISABETH BARCHHAUSEN*.
- C 20. *HIRSCH JACOB HEIDENHEIM*, købmand.
- C 21. Kendes ikke.
- C 22. *BERENDT AMSEL MEYER*, grosserer.
- C 23. *RACHEL DELBANCO*.

HENVISNING.

1. Dansk Biografisk Leksikon, 3. udg., bd. V, s. 623.

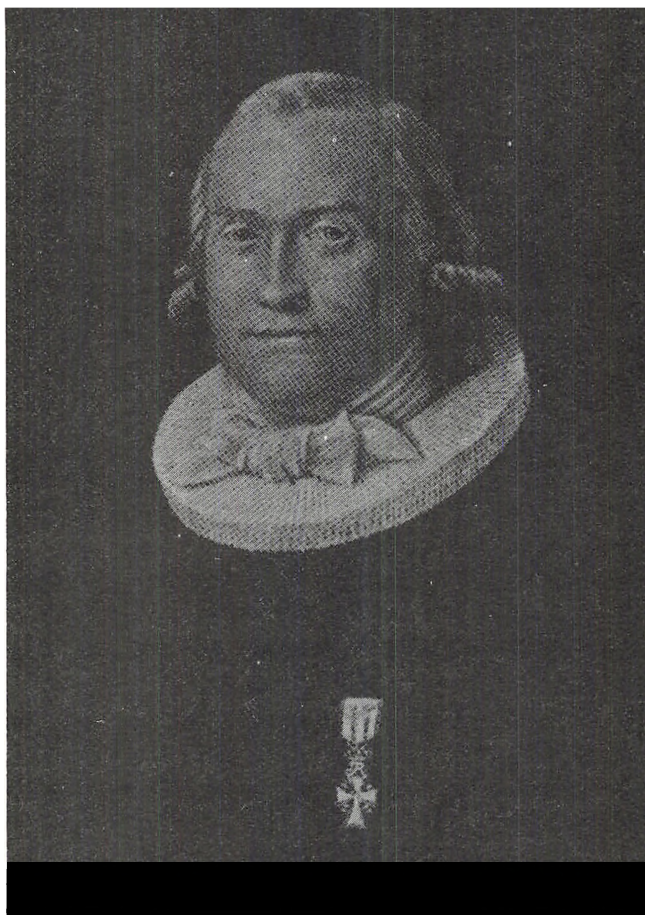
A.

Anna-Sophie Hjorts tipoldeforældre.

VIKTOR KRISTIAN HJORT, f. 13. 10. 1765 på Gunderslevholm, Gunderslev sogn mellem Sorø og Næstved, d. 26. 7. 1818 i Ribe domsogn, g. 15. 5. 1792 i København, Sct. Nicolai med *MARIE PAULINE SCHIØRRING*, f. 3. 11. 1775 i København, Sct. Nicolai, d. 26. 9. 1848 i København, Helligånds. (A 16-17).

Hans fader, Peder Hjort – søn af en møller i Djursland – var ved hans fødsel forpagter på Gunderslevholm. Tidligere havde han haft Aggersvold i Nordvestsjælland i forpagtning. Viktor Kristian Hjort fortæller om ham: »Ved flid og vindskibeligthed havde han erhvervet sig en efter de tider meget betydelig formue, men hagelslag, misvækst og andre uheld ved landbruget berøvede ham igen alt hvad han ejede«. (1). Men han var en energisk mand. I en alder af 56 år tog han juridisk examen, blev examinatus juris, hvilket førte til at han tre år senere – 1784 – blev herredsfoged i Lysgaard og Hids herreder mellem Silkeborg og Viborg. Han døde 64 år gammel. Viktor Kristian Hjorts moder hed Else Holm. Hun var datter af sognepræst i Svanninge på Fyn Frederik Holm og en lollandsk præstedatter, Elisabeth Marie Friberg. Hun døde 1812, godt 80 år gammel hos sin ældste søn, Christian Hjort, som var birkeskriver og forvalter på Førsløvsgaard, Førsløv sogn i Sydsjælland.

Den dårlige økonomi i hjemmet medførte, at Viktor Kristian i en alder af ca. 9 år kom i huset hos en morbrøder, der var præst i Aal ved Varde, nu bedre kendt som Oksbøl. To år senere, i 1776, kom han til Odense, fra hvis latinskole han 17 år gammel blev student. Odenseopholdet skaffede ham en ven for livet, den i det følgende beskrevne Jens Mathias Lind. Som traditionen var i moderens slægt blev han teologisk kandidat, derefter residerende kapellan, først i Taarnby, senere ved Holmens kirke i København. Det var i Taarnby-perioden han giftede sig. I familiens forhold i kapellantiden i København får vi et lille indblik gennem folketællingen i 1801. Familien boede da til leje på hjørnet af Store Kirkestræde og NicolaiPlads. Ægteparret havde fire småbørn, to tjenestepiger og som logerende en 78-årig ugift kvinde. Senere flyttede familien til Boldhus-

Viktor Kristian Hjort. Efter maleri i Holmens kirke.

gade 1, hjørnet af Admiralgade, et endnu eksisterende fredet hus, opført et par år efter branden i 1795.

39 år gammel blev Hjort i 1804 Holmens provst og syv år senere – året før moderens død – biskop i Ribe, hvor han døde i 1818, kun 53 år gammel. Han havde digteriske evner, skrev både muntre viser og salmer. Af naturen var han jovial og livsglad, hjælpsom og rundhåndet, uden begreb om økonomi og om orden i pengesager og på disse områder uden støtte fra sin kone. Han var allerede i Amagertiden i økonomiske vanskeligheder og vanskelighederne fortsatte, skønt han, i al fald fra han blev provst, havde en ikke ganske ringe indtægt. Efter statsbankerotten gik det rent glat. Der blev i 1813 pålignet landets kirker bidrag til genopbygning af Vor Frue kirke i København, som var blevet ødelagt under bombardementet i 1807, og i 1815 bidrag til genopbygning af Sct. Petri kirke. Disse bidrag indbetaltes til stiftsøvrigheden og skulle af denne videresendes til København, men biskop Hjort beholdt en del af pengene og brugte dem dels i egen husholdning, dels til hjælp, hvor sådan fandtes påkrævet, derunder til nære slægtninge. Han blev gang på gang rykket af kirkekommissionen i København, men med ringe virkning. Efter hans død viste der sig at være en betydelig kasseangel (2). Noget sådant var på den tid intet særsyn. Stiftamtmanden i Ribe blev i 1821 suspenderet og sat under tiltale, da han ikke kunne gøre rede for de summer, han havde haft under sin bestyrelse og Ribes borgmester fik i 1823 efter ansøgning dispensation fra sit embede på grund af kasseuorden – eller som det hed, »fordi hans helbred var nedbrudt og han havde pådraget sig et embeds ansvar, som han ved i rolighed at kunne arrangere sine affærer håbede at se berigtiget«. 3-4 år senere overtog han påny embedet, men ønskede kort efter sin fuldmægtig autoriseret til på eget an- og tilsvær at oppebære og aflægge regnskab for byens skatter, et ønske, som blev imødekommet. (3).

Marie Pauline Schiørring var datter af kgl. kammermusikus Niels Schiørring og den kendte skuespillerinde Mette Marie Rose. Hun var kun 42 år, da biskoppen døde. Hun havde da ni børn – to døtre og syv sønner – hvoraf det ældste var 25 år, det yngste 5. Hun levede i enkestand til sin død 30 år senere. Hun boede i Kompagnistræde i København, nuværende nr. 20, hjørnet af Knabrostræde. Huset, som er bygget året efter branden i 1795, står stadig. Det er fredet. Sammenlignet med tiden i Ribe var hendes økonomiske kår beskedne. Hun levede af pension fra Ribe Stifts Geistlige Enkekasse og fra Den almindelige Pensionskasse og blev derudover

hjulpet af sine børn. Hun havde en tjenestepige boende hos sig og i de sidste år tillige en selskabsdame, som også hjalp hende med husførelsen, men iøvrigt havde sin tid til egen disposition, da hun som vederlag kun fik kost og logi. (4).

Børnene kom godt i vej. Den ældste søn, Peder Hjort var ved faderens død på en flerårig udenlandsrejse, idet han havde afløst Oehlschläger som rejsehovmester for en ung adelsmand. Han havde allerede da gjort sig kendt i akademiske og litterære kredse i København. Efter hjemkomsten fra udlandet blev han lektor i tysk ved Sorø Akademi, men sin store betydning fik han som litteraturkritiker. (5). Den næstældste søn blev præst (A8). Endnu to sønner tog teologisk embedseksamen, den ene blev adjunkt i Nakskov, den anden, som fik en meget ringe eksamen, døde ugift i ung alder. Yderligere oplysninger om ham foreligger ikke. To sønner tog juridisk embedseksamen, den ene blev herredsfoged, den anden post-inspektør og han var en tid medlem af folketinget. Og en søn blev cand. phil. og lærer i Christiania (Oslo). Den ene datter blev gift med en præst, den anden med en senere overretsjustitiarius.

HENVISNINGER OG NOTER.

Genealogi: Dansk biografisk Leksikon, 3. udg. (DBL 3), VI, s. 383, Slægtstavlesamlingen, 1931, F.E. Hundrup: Stamtavle over familien Hjort, Roskilde 1866 og H.R. Hiort-Lorenzen og Sofus Elvius: Danske patriciske slægter I, 1891, s. 145. – DBL 3, VI, s. 452 og Slægtshåndbogen, s. 383 (slægten Holm) – Imm. Barfod: Den falsterske geistligheds personalhistorie, II, s. 39f og Persh. T. 1980, s. 129 (Elisabeth Marie Friborgs forældre) – DBL 2, XXI, s. 165 og XX, s. 10 (Marie Pauline Schiørrings forældre). – DBL 2, s. 163 (slægten Schiørring).

1. Biskop Hjorts afskedsprædiken i Holmens kirke 1811 og hans ved bispeordinationen oplæste levnedsløb, Kbh., 1811.
2. DBL 3, VI, s. 388 og Helga Stemann: Biskop Viktor Kristian Hjort. Et tidsbillede fra trængselsår (Fra Ribe amt, bd. 5).
3. Hvor mildt man på allerhøjeste sted bedømte den art forseelser viser amtmand over Randers amt Peter Fønss' sag. Han havde – bl.a. til unge menneskers uddannelse – udlånt penge, som i embeds medfør var i hans væрге. 1818 blev han suspenderet og 1820 afskediget, dog i nåde og med en årlig pension på 1000 rdl., som han dog ikke kunne hæve, før de krav, der påhvilede ham fra hans embedsførelse, var fyldestgjort. Afskedigelsen på så **gunstige vilkår skyldtes at »ingen uædle eller uredelige bevæggrunde, men**

svaghed, en ikke beregnet godgørelse og hjælpsomhed i forbindelse med de forandringer i de pekuniære forhold, som de senere tider havde ført med sig« var skyld i hans fejltrin. (DBL 3, V, s. 57).

4. Landsover- samt hof- og stadsrettens skiftekommission, 1848-49, forseglingsprot. 3, nr. 29.
5. DBL 3, VI, s. 385.

JENS MATHIAS LIND, dbt. 19. 5. 1768 i Odense, Sct. Knud, d. 10. 10. 1842 i København, Vor Frue, g. 1) 19. 10. 1792 i København, Vor Frue med *ANNA MARIE NIMB*, døbt 22. 7. 1767 i København, Vor Frelser, d. 23. 5. 1830 i København, Vor Frue, g. 2) 15. 7. 1831 i København, Vor Frue med Christiane Kirstine Nimb, dbt. 16. 9. 1784 i København, Vor Frue, d. 6. 6. 1838 sst. (A 18-19).

Jens Mathias Lind var søn af skræddermester i Odense Jens Gabrielsen Lind og Karen Langhoff, hvis fader var vognmand og værtshusholder i Odense. Han blev 1789 exam. jur. og efter at have været ansat i Hof- og stadsretten, Kurantbanken og Depositokassen (1) blev han 1813 administrator ved den nyoprettede Rigsbank, fra hvilken stilling han afskedigedes ved Nationalbankens oprettelse i 1818. Stillingen synes at have svaret til en kontorchefs (2). Derefter var han i en række år kurator ved Waisenhuset.

Lind har åbenbart tidligt haft midler og forstået at anbringe dem. I 1796 købte han på auktion en ejendom i Store Regnegade og her boede familien (mand, kone, fire børn og to tjenestepiger) ved folketællingen i 1801. Han solgte denne ejendom i 1803 og købte samme år en gård i Frederiksberggade. Da det københavnske bryggerlav ved en forordning af 1805 var blevet opløst og bryggernæringen givet fri, løste han i 1806 borgerskab som brygger og drev fra nu af erhverv som sådan ved siden af sin embedsgerning. Frederiksberggade-ejendommen solgte han i 1808 efter året i forvejen at have købt bryggergården Vestergade 2, nu kaldet »Obels gård« med det i 1796-97 opførte, nu fredede forhus. I 1808 købte han landstedet Venneminde (4 tdr. ld.) ved Store Vibenshus og i 1812 lyst- og avlsgården »Ej blot til lyst« (20 tdr. ld.) på Vester Fælled. Hans indtægter havde i en række år været store, 1809 og 1810 4400 rdl., 1811 5000 rdl., 1812 4600 rdl. og 1813 5000 rdl. Men statsbankerotten i dette år bragte ham i vanskeligheder. Rigsbanken hjalp ham med lån i 1813 og i

1818. Hans økonomiske ruin kunne dog ikke afværges. I september 1822 overgav han sit bo til Hof- og stadsrettens skiftekommission til behandling som fallitbo. Hvor langt han var kommet ud ses af at han på en gældsforskrivning af oktober 1813 på 625 rdl. navneværdi til hjulmand Schmidts enke ikke betalte afdrag før 5 dage inden fallitten. Han betalte hende da 50rdl. – De tre ejendomme blev nu solgt og indbragte så meget, at han opnåede akkord med sine kreditorer og således påny fik rådighed over sit bo. (3). Blandt kreditorerne var Københavns kommune, som havde jordleje tilgode og magistratens tab på denne konto kan tænkes at have været grunden til at han i 1824 udtrådte af de 32 mænds forsamling, som han havde været medlem af siden 1811. – Ganske kort før fallitten havde familien været ude for et endnu hårdere slag: den ældste søn var blevet arresteret som bedrager.

Kort efter fallitten træffer vi familien i en ejendom i Borgergade og her blev Lind boende til sin død. Han ejede ejendommen til 1838 og drev da også bryggeri, åbenbart en ikke helt ringe virksomhed. Ved folketællingen 1834 bestod husstanden af 13 personer: mand, kone, tre børn, en niece, to tjenestepiger og fem bryggersvende. Ved folketællingen 1840 – to år før Linds død – havde han i huset en ugift søn, to ugifte døtre, en dattersøn og to tjenestepiger. Den nye ejer boede også i ejendommen og drev bryggeriet med seks svende. I sin sidste tid var Lind umyndig og hans svoger, etatsråd Jørgen Nimb var beskikket som værge for ham. Hans dødsbo var insolvent (4).

Lind var som nævnt fra de ganske unge år en god ven af biskop Hjort og han havde ved Hjorts død 1300 rdl. tilgode i hans bo. At Hjorts misligheder begyndte i 1813, det år Linds økonomiske vanskeligheder nødvendigvis gjorde lån fra Rigsbanken, kunne tyde på at det har været Lind, der indtil da har holdt Hjort økonomisk oven vande.

Linds hustruer var søstre, døtre af brændevinsbrænder Jens Jørgensen Nimb og Mette Cathrine Gottschalch, datter af en degn i Viskinge ved Kalundborg. Jens Nimb var en meget foretagsom mand. Han var født ca.

Jens Mathias Lind (t.h.), hans første hustru (t.v.), deres døtre, svigersønner og børnebørn. Klippet af Franz Liborius Schmidt ca. 1825. Det kgl. Bibliotek.

1740, havde 1765 løst borgerskab som brygger i København, var 1771-75 værtshusholder i Kollekolle og derefter brændevinsbrænder i København (borgerskab 1776). I 1796 købte han en grund i Teglgaaardsstræde, hvis bebyggelse var gået til grunde ved branden året forinden. (4a). Herpå opførte han den endnu eksisterende store ejendom Teglgaaardsstræde nr. 4 og her havde han derefter sit brændevinsbrænderi. I 1801 havde han fem brændevinskarle boende hos sig. På en sten, som er indmuret over porten, ses brænderiapparatet. – I hvert af årene 1809-12 var hans indtægt 2000 rdl., men i 1813 kun 500 rdl.

Linds første hustru havde været forlovet med kleinsmedemester Joachim Henrik Jørgensen, som døde i 1789 efter at have indsat hende som **sin universalarving. Arvens størrelse kendes ikke (4b). Lind havde kun børn med hende. Ved hendes død levede ni børn (5), syv døtre og to sønner. To af døtrene var gift med funktionærer i Nationalbanken, to med præster, en med en overretsassessor og to var ugifte. Den ældste søn blev efter sin konfirmation ansat i Rentekammeret. Ved Rigsbankens oprettelse i 1813 overgik han til denne som assistent og derfra i 1818 til Nationalbanken som assistent. I juni termin 1822 opdagede banken, at han gennem to år havde bedraget den og en proces endte med Højesteretsdom af 25. 11. 1823. Den gik ud på, at han havde forbrudt hånd, ære og boeslod (Danske lov 6-18-6) og at han skulle betale banken godt 10000 rdl. i sedler og hensættes til arbejde i Københavns fæstning, indtil dette beløb var betalt eller han afgik ved døden. Han blev dog kort efter fritaget for denne straf mod at hensættes til offentligt arbejde i Viborg tugthus for livstid (6). Senere må han være blevet benådet, for ved folketællingen 1834 betegnes han som bogholder og logerede hos en købmand i Viborg. Han havde dog ikke helt mistet forbindelsen med tugthuset. Købmanden betegnes i folketællingen som entreprenør for tugthuset. Den 5. 11. 1835 fik Lind borgerskab som købmand i Viborg, men 1842 gik han fallit og var derefter til sin død 1861 bogholder ved tugthuset. (7). Hans broder færdedes i et ganske andet milieu. Han var cand. jur., kontorchef i Krigsministeriet og gift med Jonas Collins yngste datter, den datter, som H. C. Andersen var forelsket i.**

For at udelukke forveksling skal nævnes, at der samtidig med Jens Mathias Lind levede en anden brygger Jens Lind i København. Han tog også bryggerborgerskab i 1806 og betegnedes da som grosserer. I 1802 havde han købt den nu i klasse A fredede gård Vandkunsten nr. 8, hvis

forhus han ombyggede til dets nuværende udseende, hvorefter han i 1809 solgte ejendommen. I skødet af 1802 betegnes han som forhenværende skibskaptajn, nu borger og brygger i København. I 1803 købte han Iselingen, Rosenfelt, Avnsø, Marienberg og Snertinge ved Vordingborg og solgte godserne igen samme og næste år (8). Han drev også kaperi. Han var en af de mest virksomme kapere under krigen 1807-14 og som sådan folkehelt. Han var en æventyrer af første skuffe, der en tid levede som en fyrste og senere som omrejsende bjørnetrækker i meget små kår (9).

HENVISNINGER OG NOTER.

1. Salmonsens konversationsleksikon, 2, udg., II, s. 628.
2. Banken lededes af en overdirektør og to direktører. Næste led var tre administratorer.
3. Hof- og stadsrettens skiftekommission, forseglingsprot. 1822-23, 6/15.
4. samme, 1842-43, 1/56.
- 4a. Hof- og stadsrettens skødeprot.nr. 33, 1797-98, pag. 330.
- 4b. Hof- og stadsrettens skiftekomm., forseglingsprot. 5J, 1788-90 og skiftedokumenter nr. 4090.
5. Annonce i Adresseavisen ved hendes død. – Børnene var:
 1. Jens Nimb Lind, f. 1795, d. 1861.
 2. Christiane Kirstine Lind, f. 1797, g.m. bogholder i Nationalbanken Enevold Borch.
 3. Karen Cathrine Lind (A 9).
 4. Elisabeth Lind, f. 1800, g.m. hovedbogholder i Nationalbanken, exam. jur. Lauritz Christian Schou.
 5. Cathrine Christine Wilhelmine Lind, f. 1802, g.m. Overretsassessor, senere herredsfoged Niels Hunderup.
 6. Mette Cathrine Lind, f. 1804, d. 1886, ugift.
 7. Laurine Marie Lind, f. 1806, g.m. sognepræst i Tølløse og Agerup Jørgen Alexander Lassen.
 8. Berent Christoph Wilkens Lind, f. 1807, kontorchef i Krigsministeriet.
 9. Victorine Pauline Lind, f. 1812, d. 1870, ugift.
6. Hof- og stadsrettens skiftekommission, Forseglingsprot. 1822-23, 2/87 og Danske kancelli, 2. dept., registrant 1824 i Rigsarkivet.
7. Otto v. Spreckelsen: Viborg Bys Borgerbog 1713-1860, Viborg 1955, nr. 1438.
8. Trap: Danmark, 4. udg. III, s. 458 og 489.
9. Kay Larsen: Danmarks Kapervæsen, 1807-14, København 1972, s. 20 og 40.

SAMUEL JACOBSEN, d. 16. 3. 1823 i København, mos., 64 år gl., g. – kopulationspenge betalt 27. 12. 1791 til vielse i København mos. – med *SARA ABRAHAM LEVY*, d. i København, mos. 1. 6. 1858, 87 år gl. (A 20-21).

Samuel Jacobsen var født i Jylland (1). Vi træffer ham første gang i 1787. Han boede da i København på hjørnet af Løngangsstræde og den nuværende Vester Voldgade. Hos ham boede hans 87-årige fader, Jacob Wulff Mecklenburg, som var blind, og en tjenestepige. Moderen (eller stifmoderen?), Lea Jacobsen var død to år forinden og faderen døde i 1790. Ved branden i 1795 boede Samuel med kone og to børn til leje i Brolæggerstræde. Huset ødelagdes. Hans tab blev opgjort til 353 rdl. – heraf for 200 rdl. silkevarer og hvide indiske varer. Restbeløbet var værdien af tabt indbo, klæder og sengeklæder. Den nedsatte kollektkommission ydede ham 70 rdl. 57 sk. Efter branden flyttede familien til Lyngby (2). Moses Levin Hartvig lejede ham møbler, effekter, linned og gangklæder m.v. for en månedlig leje af 7 rdl. (3). Ved folketællingen 1801 boede de til leje i Gothersgade. De havde nu seks børn i alderen fra otte til et år og en tjenestepige.

I 1808 forandrede Samuel Jacobsen sit borgerskab fra handel med ostindiske og kinesiske varer til marskandiserhandel. I de følgende år betegnes han snart som marskandiser, snart som møbelhandler. Han har tillige handlet med fast ejendom. F. eks. købte han i 1810 ejendommen matr. nr. 256 Rosenborg kv. i Tornebuskegade for 14000 rdl. og solgte den året efter til møllebygger Henrik Pedersen Bruun for 19000 rdl. (4). Samme Bruun afkøbte ham 1812 for 22000 rdl. matr. nr. 346 Sct. Annæ Vester kv. i Dronningens Tværgade, som han året før havde købt for 11500 rdl. (5). Bruun videresolgte ejendommen og fik ligesom Samuel Jacobsen pant i den. Køberen kunne ikke klare sine forpligtelser. Samuel Jacobsen lod derfor i 1818 ejendommen stille til auktion og overtog den ved bud ind i sin prioritet (6). Bruun, som havde pant efter Samuel Jacobsen, fik således ikke dækning for sit tilgodehavende. Samuel Jacobsen videresolgte ejendommen straks efter overtagelsen. Også med pantebreve har han handlet (7). Og han har i vid udstrækning beskæftiget sig med udlån, hvilket gav anledning til adskillige processer (7a). To retssager angående lån, som geheimelegationsrådinde Juliane Marie Scharffenberg havde ydet ham, tyder på at hans udlånsvirksomhed for en del finansieredes af hende (7b).

I 1807 købte han en ejendom på hjørnet af Pilestræde og Sværtegade, hvor Berlingske Tidendes hus nu ligger, og her boede Sara som enke, indtil hun i 1825 solgte ejendommen til grosserer Wulff Philip Heymann. Hun flyttede derefter til Østergade, hjørnet af Pilestræde, et endnu eksisterende hus, som Samuel havde købt i 1812, og her blev hun med sine tre ugifte døtre og en tjenestepige boende til sin død, men hun havde i 1852 solgt ejendommen til buntmager Christian Adam Trolle. Huset er opført 1771-79. At det er gammelt viser det skarpe hjørne. Under branden i 1795 konstateredes det, at de skarpe hjørner vanskeliggjorde slukningsarbejdet og det blev derfor påbudt, at hjørnerne på fremtidige huse skulle brydes. Hjørneafskæringerne opstod.

Samuel Jacobsen købte som sagt dette hus (matr. nr. 56 Købmager kv.) i 1812 og i skattelisten for 1812 (indkomståret 1811) er hans sønner A. og W. Jacobsen (A10) anført som marskandisere i dette hus med en indtægt for dem tilsammen på 700 rdl. og igen i 1813-listen, denne gang med en sammenlagt indtægt på 1200 rdl. Og i 1814-listen optræder hans ældste søn, Jacob Samuel Jacobsen som marskandiser der i huset med en indtægt på 400 rdl. Da Jacob, Abraham og Wolff Jacobsen er født henholdsvis 1793, 1794 og 1795, har det vel i realiteten været faderen, der har drevet forretningen. – Selvstændigt drev A. og W. Jacobsen senere handel i ejendommen matr. nr. 53 i Østergade mellem Pilestræde og Købmagergade. Her gik de fallit i 1820 (8).

Samuel Jacobsens kone, Sara var datter af købmand i København Abraham Jacob Levy (kaldet »Krätzwäscher«) i dennes andet ægteskab med Gitl Israel (8a). I skiftet efter Sara opregnes foruden de tre døtre 11 sønner: to galanterihandlere, fem andre købmænd, tre håndværkere og en tandlæge. Sara, som sad i uskiftet bo, efterlod sig 25574 rdl., en stor sum sammenlignet med Samuels beskattede indkomst i de år, vi kender den: 1809 og 1810 1200 rdl., 1811 og 1812 1600 rdl. og 1813 450 rdl. Hun havde gjort, hvad hun kunne for at sikre døtrenes fremtid. For det første havde hun fået bevilling til at de måtte tage lige arv med deres brødre. Regelen var, at døtrenes arvelodder kun var halvt så store som sønnernes. Dernæst havde hun ved testamente bestemt, at en fjerdedel af boet forlods skulle tilfalde døtrene. Også blandt sønnerne var der forståelse for søstrenes situation. Syv af dem havde derfor givet afkald på arv til fordel for deres søstre. To af de fire, som ikke gav afkald, havde fået arveforskud

og synes altså at have haft økonomiske vanskeligheder. Døtrene havde oprettet gensidigt testamente og heri bestemt, at brødrene Andreas Christian Abraham og Wilhelm Carl – de to galanterihandlere – eller deres arvinger skulle arve den længstlevende (9). Døtrene forblev ligesom forældrene i trossamfundet, men flere af sønnerne lod sig døbe, bl. a. de to galanterihandlere. De giftede sig begge med døtre af Mendel Levin Nathanson.

HENVISNINGER OG NOTER.

Genealogi: Josef Fischer: Simon Lazarus og hans efterkommere, s. 33, DBL, 2, XIV, s. 308 (Levy).

1. Københavns stadsarkiv, borgerskabsprot., 10. 10. 1808.
2. Samme, Kollektkommissionen 1795-99, nr. 2464 i registreringsprot. 4 og pakke nr. 13.
3. Landsover- samt hof- og stadsretten, tinglysningskontorets 1. afd., Tillysningsprot. IX, 1794-96, pag. 577.
4. Tillysningsprot. 3, 1809-11, pag. 177 og prot. 4, 1811, pag. 388.
5. Tillysningsprot. 4, 1811, pag. 187 og prot. 5, 1811-12, pag. 521.
6. Landsover- samt hos- og stadsrettens auktionskontor, auktionsdokumenter, vedr. fast ejendom, 1818.
7. Tillysningsprot. XIV, 1804-05, pag. 592.
- 7a. Landsover- samt hof- og stadsrettens domprotokoller indeholder 6 sager: prot. 14 B, pag. 154, 15 A, pag. 72, 131 og 234, 15 B, pag. 577 og 23 B, pag. 239.
- 7b. Sammes domprot. 26 A, pag. 449 og 27 A, pag. 557.
8. Landsover- samt hof- og stadsrettens skiftekommission, forseglingsprot. 1820-21, klasse 6, nr. 3.
- 8a. Folketælling 1787, Kbh., Strand kv., Hyskenstræde 42.
9. Forseglingsprot. 1858-59, klasse 5, nr. 507, skifte e. Sara Jacobsen, f. Levy. – Bl. a. fra skiftet kan meddeles flg. ang. børnene:
 1. Jacob Samuel J., f. ca. 1793, d. 16. 12. 1864 i Kbh., mos., købmand i Kbh.
 2. Andreas Christian Abraham J. (før dåben Abraham J.), f. 28. 5. 1794, d. 3. 7. 1848, galanterihdlr. i Kbh.
 3. Wilhelm Carl J. (A 10).
 4. Frederik Christian J. (før dåben Falch J.), tandlæge i Gøteborg, senere i Carlsrona.
 5. Levin J., d. 5. 4. 1867 i Kbh., mos., glashandler i Kbh.
 6. Henri Christian J. (før dåben Heyman J.), købmand i Paris.

7. Lars J., købmand i Frankrig.
 8. Carl Julius J., garversvend i Kbh.
 9. Moritz eller Moses J., bogtrykker i Nordamerika.
 10. Alexander Frederik J. (før dåben Alexander J.), f. 24. 7. 1804, dbt. 5. 3. 1837 på Frederiksberg, d. 12. 6. 1849 i Aabo, Finland, ugift, købmand i Hamburg.
 11. Ahrenholdt eller Aron J., død i Berlin efter faderen. men før moderen, ugift, tøjmagervend.
 12. Lene J., f. ca. 1807, d. 23. 9. 1859 i Kbh., mos., ugift.
 13. Sophie J., f. ca. 1809, d. 4. 8. 1882 i Kbh., mos., ugift.
 14. Rose J., f. ca. 1815, d. 20. 5. 1883 i Kbh., mos., ugift.
- Sønnerne nr. 2, 3, 5, 6, 7, 10 og 11 havde givet arveafkald. Nr. 4 og 8 havde modtaget forskud på arv.

MENDEL LEVIN NATHANSON, f. 20. 11. 1780 i Altona, d. 6. 10. 1868 i København, mos., g. – kopulationspenge betalt 28. 10. 1799 til vielse i København, mos. – med **ESTHER HERFORT**, f. 18. 12. 1777 i København, mos., d. 1. 1. 1849 i København, mos. (A 22-23):

Alle kender Eckersbergs maleri på Statens Museum for Kunst af den Nathansonske familie. Det er om den Nathanson og om den familie, der nu skal fortælles. På billedet ser vi en økonomisk velstillet og man tør næsten sige fornem familie. Billedet er malt i 1818, 25 år tidligere så det ganske anderledes ud for ham. Da var han en uvidende 12-års dreng, som hans moders stiftmoder tog fra ghettoen i Altona med sig hjem til København. I Altona drev hans fader, Levin Nathan Leidesdorf en beskeden købmands-handel og rejste rundt til markeder i Slesvig og Holsten. Men han var en agtet mand i byens jødiske menighed. Han var dens forstander. Han døde i 1833. Moderen Hitzelia Meyer, f. 1752, d. 1834 stammede fra København og hørte til slægten Hausen. I København tog morbroderen, den kendte handels- og finansmand David Amsel Meyer (1) sig af drengens uddannelse. København har ved synagogen et monument over David Amsel Meyer - stiftelsen Meyers Minde, som han grundlagde. Han beskæftigede Mendel i sin forretning og sørgede for lærere til ham, vel tilskyndet af sit eget savn af uddannelse. Hvad denne angår stod det nemlig ikke bedre til for datidens københavnske jøder end for Altonas. Mendel røbede usædvanlige evner og etablerede sig, kun 18 år gammel som

Esther Herfort. Malet af Jens Juel 1802. Privateje.

Mendel Levin Nathanson. Malet af James Northcote 1803. Privateje.

selvstændig manufakturhandler en gros i København. Året efter rejste han til England, hvor han satte sig i forbindelse med klædefabrikanter, da han ville købe direkte hos producenterne. Hidtil havde hamburgske købmænd været mellemmand. Samme år – 1799 – opgav han selvstændig virksomhed idet han sammen med sin to år yngre fætter og svoger Meyer Moses Meyer dannede firmaet Meyer og Nathanson. Meyers fader havde været grosserer i København, men døde samme år som Meyer blev født. Moderen giftede sig derefter med sin og sin mands farbroder, der var vekselerer i Altona (2). Her døde hun i 1796. Meyer Moses Meyers arv efter forældrene har været firmaets økonomiske grundlag, idet Nathanson ikke kan formodes på denne tid at have sammensparet midler af betydning. Og hans ægteskab samme år bragte ham hverken midler eller udsigt dertil. Meyer og Nathanson købte den efter branden i 1795 opførte, endnu eksisterende ejendom på hjørnet af Skindergade og Skoubogade (nu Skindergade 43 og Skoubogade 5). I denne ejendom havde de både deres bolig og deres forretning. Nathanson og hans kone boede på 2. sal med to kontorbetjente og to tjenestepiger og der var også forretningslokalerne. Meyer boede i stueetagen med kone, datter, tre tjenestepiger og en jødisk skolemester, som nød underhold hos dem. På 1. sal boede en embedsmand, Jacob Gude, som i sine erindringer (3) har omtalt Nathanson med stor sympati, væsentligt mindre sympatisk forekom Meyer ham. Firmaet drev handel en gros med engelske manufakturvarer af bomuld, som kræmmerne købte af dem og solgte i alenvis. Gude, som boede i huset fra 1799 til 1806, fortæller, at Nathanson hvert forår rejste til England for at købe ind og først kom tilbage om efteråret.

I 1806 udtrådte Nathanson af firmaet og optoges i firmaet Meyer og Trier, hvis indehavere var hans morbroder, David Amsel Meyer og Salomon Seligman Trier, som var gift med Nathansons kusine. Handelshuset holdt til i en ejendom i Frederiksholms Kanal ud for Nybrogade og her boede såvel David Amsel Meyer som Salomon Seligman Trier. Nu flyttede også familien Nathanson ind. Virksomheden bragte Nathanson velstand. Hans indtægt i 1809 – 12000 rdl. – var stor sammenlignet med de andre københavnske tipoldefædres og meget stor i forhold til byens øvrige befolkning, men den var lille i sammenligning med hans kompagnoners. De tjente i 1809 hver 24000 rdl. I 1810 var forholdet det samme. I 1811 havde de tre kompagnoner lige stor indtægt, 30000 rdl. hver. Det

samme var tilfældet i 1812. Men i 1813 tjente Trier og Nathanson hver kun 6000 rdl. Meyer døde i 1813. (Oplysning om den tids københavneres indtægter haves kun for disse fem år). I 1820 gik firmaet fallit – den tids største fallit (4), men det kom på fode igen, omend i væsentligt mindre format og en ny fallit i 1831 bragte det til ophør for stedse (5).

Nathanson lod sig dog ikke slå ud. Han udmøntede sin viden som købmand og de oplysninger, han gennem sine mange forbindelser kunne indhente, i et omfattende økonomisk forfatterskab, der førte til at han i 1838 blev redaktør af Berlingske Tidende. Gennem en 20-årig redaktørperiode skabte han af et ikke videre udbredt blad et stort og læseværdigt dagblad. –

Da Nathanson kom til København, levede byens jøder stærkt afsondrede fra dens øvrige befolkning. At overrabineren i 1796 advarede jøderne mod at lære at tale dansk belyser situationen. Afsondringen betød en både socialt og kulturelt lav placering i samfundet – eller rettere uden for samfundet. Nathanson indså, at dette var uholdbart. Derfor bestræbte han sig på at tilpasse sine trosfæller til deres ikke-jødiske omgivers livsvaner og kultur, og på dette område udrettede han mere end nogen anden. I sine velmagtsdage havde han stiftet den mosaiske friskole for drenge og deltaget i oprettelsen af Carolineskolen for piger. Selv følte han sig efterhånden mere og mere som dansk. Han nærede stor interesse for dansk litteratur og kunst og samlede betydelige forfattere i sit hjem. I 1812 og 1813 boede han om sommeren i Bakkehuset hos Rahbek (6).

Hustruen, Esther Herfort var datter af handelsmand i København Jacob Levin Herfort, d. 1792 og Lea Rose Hertz, f. 1741, d. 1826, en sønne-datter af Simon Lazarus. I Nathansons og Esther Herforts ægteskab fødtes 11 børn, hvoraf to døde umiddelbart efter fødslen. De øvrige – seks døtre og tre sønner – blev alle døbt. Døtrene, som var de ældste, blev døbt i voksen alder. Sønnen blev døbt i 1828, da de var 15, 11 og 3 år gamle. At Nathanson lod dem døbe må ses som et led i hans bestræbelser på at indkorporere jøderne i det danske samfund. Selv holdt han dog, ligesom Esther fast ved den mosaiske tro. En af døtrene blev gift med sin fætter, rektor ved Odense katedralskole Rudolph Henrichsen (7), som efter hendes død ægtede en anden datter. Fire blev gift med købmænd, deraf to med to brødre, galanterihandlerne Andreas og Wilhelm Jacobsen (A 10). To af sønnerne blev præster i folkekirken, den tredje blev apoteker.

Efter den endelige fallit blev ejendommen i Frederiksholms Kanal solgt og familien flyttede 1832 til Nørregade, hvor Nathanson til sin død boede i et hus ud for Krystalgade. Ved folketællingen 1845 bestod husstanden af mand, kone, to sønner og to tjenestepiger. Efter Esther Herforts død boede Nathanson i 1850 sammen med sin yngste søn og sin datter Sara Hanne Marie von Halle. Hun var enke og styrede huset. Hos sig havde hun sine fem børn (8). I 1853 blev den yngste søn gift og Sara døde, så ved folketællingen 1855 havde Nathanson en 71-årig enke som husbestyrerinde. Herudover bestod husstanden af en dattersøn af Nathanson, husbestyrerindens to voksne børn og en tjenestepige. Ved folketællingen 1860 – den sidste inden hans død – var han helt uden slægtninge hos sig. Han logerede da – stadig i sin gamle lejlighed – hos justitsrådinde Ida Klein, en enke med syv børn i alderen fra 27 til 7 år (9). Men han fik ofte besøg af slægtninge og samlede dem hyppigt hos sig. Hans oldesøn, lægen Poul Hertz, der ved Nathansons død var 13-14 år gammel, har givet en smuk skildring af den gamle Nathanson i hans hjem på Nørregade (10).

Drengen har næppe anet, at hans oldefar var fallent. Det eneste han efterlod sig var gangklæder, ansat til en værdi af 40 rdl. og i kontanter 200 rdl. Der forelå i boet en tinglæst erklæring af 1833, gående ud på at han af sine svigersønner, Andreas og Wilhelm Jacobsen havde lånt hele det indbo af møbler og andet løsøre, som fandtes på hans bopæl. Erklæringen var i 1862 transporteret til svigersønnen I. S. Trier. Den eneste af hans kreditorer der lod høre fra sig var Finansministeriet, som spurgte skiftekommissionen, hvorledes der var forholdt med hans bo og fik det svar, at det var udlagt til dækning af begravelsesomkostninger og skyldig husleje (11).

HENVISNINGER OG NOTER.

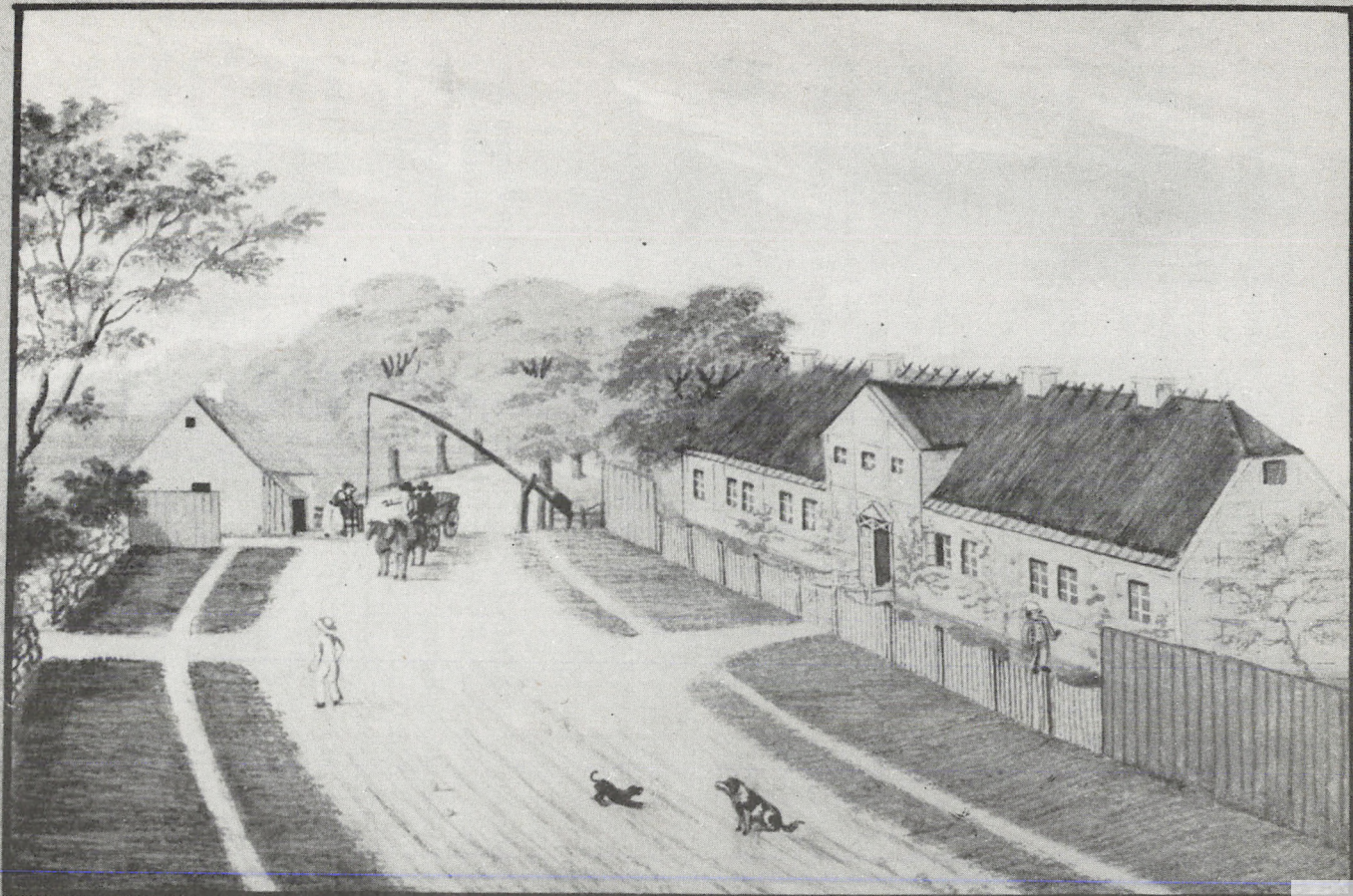
Genealogi: DBL 2, XVI, s. 524 f, Inuk Luplau Janssen: Mendel Levin Nathanson og hans slægt med anetavle og stamtavle, Kbh., 1960, Poul Borchsenius: **Historien om de danske jøder**, Kbh., 1969, s. 11-18. – Josef Fischer: J.C.E. Michaelsen og hustrus forfædre, Kbh. 1913 (Leidesdorf). – DBL 2, XV, s. 503, Joel Levin Nathansons optegnelser om familien Hausen i Tidsskrift for jødisk historie og litteratur I, 1917-19, s. 51, 117, 174 og 230. – Josef Fischer: Simon Lazarus og hans efterkommere, Kbh. 1911 (Herfort).

1. DBL 2, XV, s. 514.

2. De talrige ægteskabsforbindelser mellem beslægtede og besvogrede i slægterne Nathanson (Leidesdorf) og Meyer (Hausen) er beskrevet s. 25-29 i Inuk Luplau Janssens ovennævnte bog.
3. Memoirer og breve, udg. af Julius Clausen og P. Fr. Rist, XXVII, En københavnsk embedsmand, Jacob Gudes optegnelser, s. 151f og 167-72.
4. Landsover- samt hof- og stadsrettens skiftekommission, forseglingsprot. 1820-21, 6/28.
5. Samme, forseglingsprot. 1830-31, 6/28, (tilfældigvis samme nr. som i note 4).
6. Rentekammersag 461.22 i Rigsarkivet.
7. DBL 2, X, s. 111.
8. Oprindelig hed hun Sara. Suppleringen af hendes navn bekræfter den formodning om dåb, som er fremsat i Inuk Luplau Janssens bog. Opregningen i folketællingen 1850 af børnene gengives her, da den supplerer oplysningerne hos Luplau Janssen: Louise Josephine, 20 år, f. i Kbh., Sophie, 16 år, f. i Kbh., Emma, 11 år, f. i Gøteborg, Carl Edvard, 9 år, f. i Gøteborg og Marie Mathilde, 7 år f. i Gøteborg.
9. Ida Klein, f. Bramsen, enke efter kasserer ved Livrente- og Forsørgelsesanstalten samt ved Livsforsikringsanstalten i Kbh. exam. jur. Peter Klein, som døde 1859. Nogle af børnene er af hans første ægteskab.
10. Gads danske magasin, november 1926.
11. Skiftekommissionens forseglingsprot. 1868, 3/1B og skiftedokumenter nr. 516.

GEORG CHRISTIAN ULRICH, f. 11. 1. 1762 på gården Wispenstein i Alfeld i Hannover, d. 5. 5. 1835 i Sorø, g. 10. 11. 1789 på hovedgården Brusgaard, Ølst sogn ved Randers med *SOPHIE MARGRETHE SPARRE*, dbt. 8. 5. 1772 i Randers, Sct. Morten, d. 7. 4. 1844 i Mantzhøj skovridergård, Egebjerg sogn, Ods herred (A 24-25).

Han var søn af skovrider Justus Sigismund Ulrich og Maria Elisabeth Salome Kayser. 25 år gammel kom han i 1787 til Danmark, hvor han fik ansættelse som forstskriver på stamhuset Frisenvold ved Randers. Han boede ligesom forstinspektøren, hans landsmand G. W. Brüel (1) på Brusgaard. En bedre start end hos denne kyndige og indflydelsesrige forstmand kan næppe tænkes. Brüel havde nær forbindelse med Christian Ditlev Reventlow, som ejede Christianssæde på Lolland, og i 1789 blev Ulrich forstskriver på Christianssæde med bolig på Pederstrup. Her blev

Optaget p. 24te August 1823.

SORØ LILLE LADEGAARD.

M. L. Johansen.

han, indtil Reventlow, der var chef for Rentekammeret, hvorunder forstvæsenet hørte, i 1801 ansatte ham som skovrider ved 2. københavnske skovdistrikt, hvor han fik bolig på en gård i Kirke Værløse. Denne ansættelse forudsatte indfødsret, som han opnåede 24. 7. 1801 (2). I 1805 afløste han G. W. Brüel som forstinspektør for Sorø Akademis skove. I denne stilling forblev han til 1833. Han boede i Sorø på Sorø lille Ladegård. Han hørte til den kreds af hannoveranske forstmænd, som omkring år 1800 bidrog væsentligt til opbygning af vort skovbrug.

Sophie Margrethe Sparre var datter af købmand i Randers Rasmus Rasmussen Sparre og Bodil Cathrine Hassing, som begge var børn af håndværkere i Randers. Slægten Hassing kan føres tilbage til degn i Lille Lyndby og Ørsted i Nordsjælland Niels Jensen Hassing, d. 1709. Sophie Margrethe Sparre boede ved sin død hos en datter, der var gift med skovrider Hans Christian Wellendorf. Hun havde derudover født syv sønner og tre døtre. Tre sønner blev skovridere, deriblandt Niels Brock Ulrich (A 12). (Også i efterfølgende generationer forekommer adskillige forstmænd). En søn blev præst, en anden møllebygger. En søn døde kun et år gammel, en anden døde som student. En datter blev gift med en slagtermester, en anden med en ankersmed. Endelig var der en ugift datter, som ved moderens død boede sammen med hende hos Wellendorfs.

HENVISNINGER OG NOTER.

Genealogi: DBL 2, XXIV, s. 508 og 512, G. Sparre-Ulrich: Stamtavle over Efterkommere efter Georg Christian Ulrich, 1925.

1. DBL, 3, II, s. 626.
2. Danske Kancelli, A, IV, 4, 134 i Rigsarkivet

Om tipoldeforældrene *HANS JÜRGEN DIEDRICH WÖRPEL* og *ANNA MARGARETHA SIEVERS* (A 26-27) ved jeg kun at han var købmand i Preetz i Holsten og at hun senere blev gift Voss.

Deres datter Dorothea Magdalene, f. 1794 blev i 1817 i Preetz gift med Niels Brock Ulrich (A12), som 1816-21 var skovfoged i Holsten,

Sorø lille ladegård med bomhus og bybom i baggrunden. Farvelagt tegning af H. L. Johansen fra 1848 på grundlag af ældre forlæg fra 1823. Sorø Amts Museum.

hvorefter han blev skovrider under Bregentved. Ved deres yngste datters dåb i Tureby d. 21. 5. 1843 var blandt fadderne jomfru Wørpel fra Rødehus. Rødehus var familien Ulrichs hjem, så hun har vel været Dorothea Magdalenes søster. Hun boede ikke hos dem ved folketællingerne 1840 og 1845.

Længe før ægteparret Ulrichs tid har der i Kalundborg gennem flere generationer levet folk ved navn Wørpel. De kan meget vel tænkes at have været beslægtede med Preetz-familien. Den ældste hed Friderich Castensen Wørpel. Han var fisker og boede i Lundehuset udenfor Kalundborg Vesterport. Han døde 72 år gammel i 1725 (bgr. 16. november). Han ejede seks bøger, alle tyske, så han har nok været indvandrer. Han efterlod sig enke, Maren Pedersdatter og to sønner, Hans Friderichsen Wørpel, som boede i Kalundborg, og Ditlev Friderichsen Wørpel, der arbejdede som væversvend i Holsten (1).

Den førstnævnte søn træffes også med navnet Hans Frederik Wørpel. Han var fisker, da han d. 25. 8. 1724 blev gift med Kirsten Rasmusdatter, som var enke efter Jens Nicolai Christophersen Blanch (2), der døde 30 år gammel i 1723 og blev begravet d. 7. juli. Hans Frederik Wørpel var ved sin død 22. 11. 1743 havne- og brofoged og accisseskriver i Kalundborg, (3). Kirsten Rasmusdatter døde i 1772 82 år gammel og blev begravet d. 4. juli.

En søn af dem, Frederik Hansen Wørpel, dbt. 25. 7. 1727 løste 16. 7. 1751 borgerskab som skipper i Kalundborg.

I oktober 1849 døde i Blindeinstituttet i København eleven Charlotte Würpel (4).

HENVISNINGER OG NOTER.

1. Kalundborg skiftedokumenter 1720-28, skifte nr. 13.
2. Kalundborg skifteprot. 1717-24, fol. 481b.
3. Skifteprot. 1731-54, fol. 347.
4. Landsover- samt Hof- og Stadsrettens skiftekomm., forseglingsprot. 1848-49, 5B, pag. 412.

CHRISTIAN KEMP, dbt. 14. 9. 1770 i København, Sct. Nic., d. 8. 4. 1813 i København, Holmens, g. 4. 11. 1795 sst. med *CHRISTINE*

CATHARINE KOCK, hjd. 24. 10. 1773 på gården Østeraa i Hals sogn, d. 20. 12. 1831 i København, Vor Frelser (A 28-29).

Christian Kemp var søn af en fra Altona indvandret håndværker, kunstdrejermester i København Christian Jacob Kempe i dennes første ægteskab med præstedatteren Johanne Ludovica Werløs, som døde, da sønnen kun var 9 år gammel. Hun nedstammede både på fædrene og på mødrene side fra præster. Og blandt moderens aner træffer vi Ole Worm, Thomas Fincke, de norske biskopper Randulf og Skjelderup og borgmester i Varde Christiern Nielsen. Men hendes forældre døde, da hun kun var 14-15 år gammel. Disse dødsfald slog hende ud af hendes oprindelige milieu. Skiftet efter hendes død viser, at drejehjemmet på den tid har været fattigt.

Sønnen, Christian Kemp blev overkrigskommissær og kontorchef i Admiralitets- og kommissariatskollegiet og man kunne tænke sig, at dermed var alt sagt om ham. Men det er ingenlunde tilfældet. Skiftet efter ham giver os indblik i en omfattende erhvervsvirksomhed, som han har kunnet overkomme samtidig med at han formentlig passede sit embede og som han delvis drev fra sit embedskontor (1). Han var medejer af kaperskibe, i flere tilfælde som parthaver i interessentskaber og han har været forretningsfører for sådanne interessentskaber. Han var desuden parthaver i et interessentskab, som i 1811 købte hovedgården Løvenholm på Djursland (426 tdr. hartkorn) og i et andet interessentskab, som ejede gården Aggershvide i Søllerød sogn. Han havde aktier i et pramlaug og var parthaver i et interessentskab, som drev brændehandel. Disse aktiviteter har ganske naturligt kastet noget af sig og i boet fandtes da også lettere realisable aktiver i form af obligationer af forskellig art. Det er imidlertid ikke muligt at danne sig en mening om, hvormeget Kemp efterlod sig, for da de fleste af boets debitorer havde betalt, hvad de skyldte, og boet havde betalt det meste af, hvad det var skyldigt, blev der den 11. 8. 1815 meddelt enken bevilling til at sidde i uskiftet bo. Kems indtægt var i 1809 4500 rdl., 1810 6300 rdl. og 1811 5300 rdl.

Enken, Christina Catharine Kock var datter af mønsterskriver for Østjylland, søkrigskommissær Seyer Christensen Kock og Frederikke Louise Severin, en datter af storkøbmanden Jacob Severin.

I 1806 købte Kemp på auktion ejendommen på det nordlige hjørne af Stormgade og Filsofgangen (nu Stormgade 16 og Vester Voldgade 91), som er opført 1790-91, senere ombygget, nu fredet. Her boede familien til

han i 1809 solgte ejendommen. Derefter boede de i Vigantsgade, nuværende NyVestergade 13, opført 1792-93, siden ombygget, fredet i klasse A. Christine Catharine boede ved sin død i Overgaden oven Vandet på Christianshavn.

I ægteskabet fødtes ni børn, seks sønner og tre døtre. Det ældste barn, en søn var ved faderens død 16 år, det yngste nyfødt. Om dette barn, en søn foreligger ingen yderligere oplysning. En anden søn døde i en alder af 6 år. Gamle blev ingen i denne familie. Kemp døde 42 år gl., hans kone blev 58 år. De fire sønner, som nåede voksen alder, døde 25-49 år gamle og de tre døtre 53-58 år gamle. En søn blev skibskaptajn (A 14), en anden præst og to betegnes blot som cand. phil. En datter blev gift med en læge, en anden med en norsk professor. Den tredje døde ugift.

HENVISNINGER OG NOTER.

Genealogi: A. Wahl: Slægten Kemp, Kbh. 1928. – Persh. T. 1974, s. 103 (Werlös). – P.C.B. Bondesen: Slægten Bugge i Danmark og Norge, Nyborg 1909. – J. B. Strandbygaard: Strandbygaard-slægten, Skjern 1951, s. 107-112, C. V. Bramsnæs: Min slægts Historie, Kbh. 1963, Personhistorisk tidsskrift XXVII, Stockholm 1926 (Worm, Fincke) - J. Vahl: Slægtetog over afkommet af Christiern Nielsen, borgmester i Varde o. 1500, 1879-97 – Jyske Samlinger 5-IV-1, s. 1 (Severin).

1. Landsover- samt Hof- og Stadsretten, kommissarieskifte 29/41.

FREDERIK JENSEN, f. 24. 2. 1772 i København, dbt. 28. 2. i Slotskirken, d. 1. 11. 1850 i Gentofte, g. m. **ANE MARGRETHE TIMM**, d. 8. 12. 1867, 92 år gl. på Juellinge, Hellested sogn, bgr. i Gentofte (A 30-31).

Frederik Jensen var søn af portør hos prinsesse Charlotte Amalie, Rasmus Jensen. Moderen hed Abigael Rasmusdatter. Han blev dimitteret fra Blaagaards seminarium i 1798 og blev samme år skolelærer og kirkesanger i Gentofte, en stilling, som han beholdt til sin død. I 1812 søgte han en stilling som lærer ved Blegdamsskolen i København. I ansøgningen anførte han, at hans kone gav undervisning i alt fruentimmerhåndarbejde og at hans børn »ville her, så nær hovedstaden, finde mere lejlighed til at øve sig i de færdigheder, hvori de søger at nå fuldkommenhed«. Han fik kaldsbrev den 16. 3. 1812, men tre dage derefter trak han sig tilbage, da der

Anne Margrethe Timm. Malet af C. A. Jensen 1831. Foto i Kunstakademiets billedsamling.

i kaldsbrevet ikke lovedes forbedring i henseende til lønningen. Han henviste til de stigende priser og til at han, der havde mange børn ville tabe betydeligt ved at modtage stillingen (1). Fra og med året 1812 var hans aflønning som lærer i Gentofte blevet reguleret, så den nu bestod af følgende 11 poster: 1. Reglements­mæssig bolig med fornøden have, gårds- og legeplads for børnene, 2. Reglements­mæssig brændsel, 3. Reglements­mæssig jordlod, 4. Reglements­mæssig fourage, 5. 3 læs strandsand til skolen, 6. Skoleløn fra amtstuen, 24 rdl., 7. Som kirkebyens skolelærer – i følge reglementet – forlods af degneofferet 20 rdl., 8. 1/4 andel af degneofferet i kirken 45 rdl., 9. Renten af magister Siverods legat 8 rdl., 10. Kornvarer in natura 6 tdr. rug og 10 tdr. byg, 11. 25 tdr. byg, betalt med foregående års kapitelstakst, dog likvideres heri de under nr. 6, 8 og 9 anførte indtægter med 77 rdl. (2).

Det ser lidt indviklet ud, men har nok virket ganske praktisk. Størstedelen af lønnen var i naturalier og dermed automatisk »pristalsreguleret«.

Gentofte var på Frederik Jensens tid et yndet sommeropholdssted for velstillede københavnere og Frederik Jensen har utvivlsomt haft samkvem med flere af dem. Vi ved, at han havde forbindelse med David Amsel Meyer, som i flere år havde sit landsted i Gentofte. Han indstiftede et legat på 2000 rdl. til Gentofte sogns skoler, men Frederik Jensen og læreren i Hvidøre skulle nyde renterne af denne kapital, så længe, de levede (3).

Ane Margrethe Timm oplyses i folketællingerne at være født i Vejle, men er forgæves søgt i Vejle købstads kirkebog og er heller ikke fundet i kirkebogen for Vejle i Sydsjælland, en egn, i hvilken der har levet mange personer ved navn Timm. Hun havde været amme for Frederik VI's børn (4). Skolelærerparrrets ældste barn fødtes 8. 3. 1800, så de er antagelig blevet gift kort efter at han fik ansættelse som skolelærer. Ved folketællingen 1801 boede hans 80-årige fader, der nu var pensionist, hos dem. Der synes at have været god plads i lærerboligen – i al fald hjerterum. Ved folketællingen 1834 var datteren Erasmine Elisabeth (A 15), som med sin mand, skibskaptajn Kemp boede på Island, hjemme på besøg med to små børn. Endvidere boede hendes da endnu ugifte søster hos forældrene, desuden en ugift søster til Kemp og som logerende en amme. I 1840 boede – foruden den ugifte datter – Erasmine Elisabeth, der nu var blevet enke, hos sine forældre med sine tre børn. Men 1845 og 1850 var de to gamle alene. Ved ingen af folketællingerne havde de tjenestepige.

Som enke boede Ane Margrethe Timm ved folketællingerne 1855 og 1860 i Det kvindelige velgørende selskabs asylbygning i Sølvgade, matr. nr. 420 E, København hos Erasmie Elisabeth, der nu var bestyrerinde af asylet. Ved sin død boede Ane Margrethe på Juellinge hos en datterdatter, som var gift med forstinspektør på Bregentved Georg Alexander Ulrich (A 6).

Foruden ovennævnte datter levede ved hendes død en søn, som var lærer, en anden, som var præst, og en datter, der var gift med en præst. Hendes ældste barn, blomstermaieren Johan Laurentz Jensen var død (5).

HENVISNINGER OG NOTER.

1. Kbh. Stadsarkiv, sag om Blegdamsskolen.
2. Gentofte skoles embedsbog i Lokalhistorisk arkiv for Gentofte kommune.
3. Meddelelser fra Historisk-topografisk selskab for Gentofte kommune II, 1929-32, s. 26.
4. A. Wahl: Slægten Kemp, Kbh. 1928, s. 12. – At Ane Margrethe som der anført skulle have været asylbestyrerinde i Sølvgade forekommer usandsynligt. Forholdet er nemlig det, at datteren Erasmie Elisabeth havde denne stilling ved folketællingen 1850, da begge hendes forældre endnu levede i Gentofte.
5. Bregentved-Gisselfeld Birk, skiftedokumenter 1867. Børnene var:
 1. Johan Laurentz Jensen, f. 1800, d. 1856, blomstermaler, g. 1825 m. Signe Marie Vilhelmine Visby, f. 1804, d. 1885, d. af lærer Hans Jensen Visby og Anne Magdalene Hahn (DBL 2, XI, s. 444).
 2. Erasmie Elisabeth Jensen (A 15).
 3. Bernth Frederik Jensen, f. 1803, prof., lærer ved metropolitanskolen, g. m. Laura Henriette Lütthans, d. af muremester, oberstløjtnant i borgervæbningen Johann Heinrich Lütthans og Louise Dorothea Borger. Han var således svoger til D. G. Monrad og til Christian Winther, der begge var gift med døtre af muremester Lütthans. – Han boede ved moderens død Store Kongensgade 66, Kbh.
 4. Doris Margrethe Jensen, f. 1809, g. 1841 m. sognepræst i Himmelev Nissenius Claus Wedel.
 5. Peter Carl Frederik Høegh-Jensen, præst ved Kbh. civile arresthus, g.m. Elisa Sabine Kern.

B.

Gertrud Westergaards og Gregers Hansens fælles tipoldeforældre.

NIELS ANDERSEN VESTERGAARD, f. ca. 1737 i Elsborg ved Viborg, d. 22. 12. 1810 i nabosognet Højbjerg, g.m. *MAREN RASMUSDATTER*, f. ca. 1746, d. 29. 1. 1835 i Højbjerg (B16-17).

Han var søn af gårdfæster i Elsborg (matr. nr. 4 under Palstrup gods) Anders Nielsen Vestergaard, d. 1777, 76 år gl. Moderen døde 3 år senere. Niels overtog senest 1773 fæstet, som synes at have været i slægtens besiddelse gennem nogle generationer. Forældrene boede 1773 hos ham og figurerer i mandtallet over de fattige og uformuende, som var fritaget for ekstraskat.

I 1787 måtte Niels fratræde fæstet. De nærmere omstændigheder kendes ikke. De følgende år levede han som betler og modtog fattighjælp. Han boede da med sine tre yngste børn – to sønner og en datter – som indsidder hos en smed i Elsborg. I 1792 blev han hyrde i Elsborg. Hvorlænge denne virksomhed varede vides ikke. I 1801 og ligeledes ved sin død var han husmand med jord i nabosognet Højbjerg.

Maren Rasmusdatter boede ikke sammen med manden hos smeden i Elsborg. Hun er antagelig i familiens vanskelige situation gået i tjeneste hos fremmede. Men ved folketællingen 1801 var ægteparret atter samlet. Hos dem boede da de to yngste sønner og to søstre til manden, begge enker og almisselemmer. Hvad sønnerne var beskæftiget med vides ikke. Man kan ikke tro, at både forældrene og de kan have været optaget af husmandsstedets drift. – Maren Rasmusdatter boede i sine sidste år hos sin yngste søn.

I ægteskabet fødtes seks børn, hvoraf to døde, mens deres fader endnu sad på gården. Af de øvrige blev den ældste tømrermester i København (B 8). Han var ligesom moderen borte fra hjemmet i 1787. De andre tre forblev på deres hjemegn. (1).

HENVISNINGER OG NOTER.

Genealogi: DBL 2,XXV, s. 398, Josef Fischer: Slægten Salomonsen, Kbh., 1927, s. 121-27, Persh. T. 1980, s. 101.

1. Børnene er:

1. Niels, dbt. 23. 8. 1772 i Elsborg, bgr. 6. 9. s.å. sst.
2. Niels Nielsen Westergaard, f. 1773 (B8).
3. Rasmus, bgr. 1. 2. 1779 i Elsborg.
4. Johanne Nielsdatter, dbt. 21. 4. 1776 i Elsborg, d. 15. 9. 1853 i Højbjerg, g.m. gårdmand i Højbjerg Niels Jensen Dalsgaard. Ved folketællingen 1850 var hun enke og levede som aftægtskone i et hus i Højbjerg. Hos hende boede en stiftsøn, enkemand og daglejer og dennes 15-årige søn. I huset boede endvidere som inderste en gammel enkemand, som var almisselem og – ligeledes som inderste – en ung daglejer, ved folketællingen fraværende i krigstjeneste, med kone og tre småbørn.
5. Anders Nielsen Vestergaard, dbt. 18. 6. 1780 i Elsborg, d. 16. 9. 1820 i Højbjerg, snedker og husmand i Højbjerg, ugift.
6. Rasmus Nielsen Vestergaard f. 17. 11. 1782 i Elsborg, d. 2. 10. 1858 i Højbjerg, gårdmand og teglbrænder i Højbjerg. Han døde som aftægtsmand hos sin søn, gårdmand Niels Rasmussen Vestergaard i Højbjerg.

LUDVIG JØRGEN NYEBORG, f., ca. 1733, bgr. 24. 10. 1796 i København, Trin., g. 1774 – kopulationspenge betalt 9. 5. til vielse i Sct. Nicolai kirke – m. *FREDERIKKE JOSEPHA AAGAARD*, f. ca. 1749, bgr. 9. 12. 1805 i København, Trin. (B 18-19).

Han var søn af den i Nyborg fødte tobaksspinder og købmand i Magstræde i København Salomon Salomonsen (Salomon Nyborg) og Sara Fürst, som var født i Hamburg og hvis slægt kan føres tilbage til menighedsforstander i Hamburg Chajim Fürst, d. 1653. Ludvig Jørgen hed oprindeligt *MARCUS SALOMONSEN*, men lod sig den 18. 10. 1769 døbe og antog da navnet Ludvig Jørgen Nyeborg.

Som ganske ung førte Marcus bøger for sin fader. I 1754 blev han beskæftiget hos sin svoger Levin Salomon Trier, der var lysestøber og sæbesyder. Han boede hos faderen indtil 1760 og havde i al fald i den sidste tid været beskæftiget i faderens virksomhed. Han fik undervisning hos lægen Salomon de Meza, lærte sig fransk og læste filosofiske værker. Han startede i 1765 en litterær-polemisk løbebane med et »Forsvarsskrift for Den jødiske Nation eller historiske Betragtninger over det 1. Cap. i den

Landemærket 51 efter restaureringen i 1970'erne. Nr. 51 er huset t.h.

7. tome af Voltaires Verker i Anledning af Jøderne« – en oversættelse af et fransk skrift – og fortsatte med året efter at udgive en række småskrifter om samme emne. Han viste sig således kulturelt at stå højere end størstedelen af sine trosfæller.

Et forsøg på selvstændig virksomhed som lysestøber og sæbefabrikør bragte ham i økonomiske vanskeligheder. Han rejste da til Fredericia, hvis asylret beskyttede ham mod hans kreditorer (1) og her fik han borgerskab i 1767. Men heller ikke i Fredericia kunne han klare sig og i begyndelsen af 1769 var han atter i København, stadig i økonomiske vanskeligheder. Ved denne tid begyndte han at få undervisning i kristendom med henblik på dåb, hvad man nok kan forbavses over, når man tænker på forsvarsskriftet af 1765. Dåben fandt sted i Holmens kirke. Dåb af en jøde var dengang en sjælden begivenhed, en begivenhed, som man åbenbart fra kirkens side gjorde et stort nummer ud af. Fadderne var Sjællands biskop Ludvig Harboe, prof. J. C. Kall, historikeren P. F. Suhm, assessor i kancellikollegiet Andreas Graah (biskop Harboes svoger), prof. J. A. Cramer, prof. Peder Holm og rådmand H. N. Nissen. Den tids journalister brugte ikke at slå en sensation stort op (2), men der kan ikke være tvivl om, at begivenheden drøftedes i byen, med forargelse blandt jøderne, med nyfiken interesse i menigmands, i borgerskabets og i bourgeoisieiets hjem. Kun ni dage efter dåben averteredes et nyt forsvarsskrift fra Nyeborgs hånd – »Bevægende Aarsager, hvorfor han har forladt den Jødiske Religion og antaget Jesu Christi sande og alene saliggørende Lærdom« – til salg i Berlingske Tidende. Skriftet oplystes at være trykt på forfatterens bekostning. I 1772 kom Nyeborgs tredje forsvarsskrift – »Forsvarsskrift for døbte Jøder«. Anledningen var at stiftsprovst Gerner havde fremsat nogle nedsættende bemærkninger om de døbte jøders moral. I dette skrift siger Nyeborg: »Herr Gerners Skrift er en Vandsnog for de allerede døbte Jøder, forhædte, forbandede og forfulgte af deres forrige Religionsforvandre, søger Herr Gerner at give dem deres sidste Banesår ved at få deres nye Religionsforvandre til at tro om dem, at de er lutter Løgnere, Skelme og Bedragere«. –

På et areal langs sydsiden af den nuværende Fredericiagade, strækkende sig fra Store Kongensgade til Bredgade og mod syd begrænset af en ikke længere eksisterende gade i forlængelse af Hindegade drev Christian Gierløf (3) en fajancefabrik – Store Kongensgade-fabriken. Opdukkende

konkurrenter skabte vanskeligheder for ham og virksomheden sygnede hen. Han greb da til at udleje dele af ejendommen. Her vides Nyeberg at have boet i kælderen i årene 1772-78, og han har antagelig i disse år haft sit lysestøberi her (4). I 1778 købte han et hus i Slippen, hvor han boede til sin død. Huset, nu Landemærket 51, var opført kort efter branden i 1728. Det ligger i den husrække, som for nogle år siden blev restaureret, ved hvilken lejlighed baghuset, hvori lysestøberiet havde været indrettet, blev nedrevet og forhuset ført tilbage til dets gamle skikkelse – kælder, 3 etager og gavlkvist. Året før sin død gik Nyeberg fallit (5). I skiftet betegnes han som lysestøber, tehandler og sæbesyder.

Frederikke Josepha Aagaard var datter af hyrekusk (d.v.s. droskevognmand) i København Anders Rasmussen Aagaard og Maren Henriksdatter Schiøtt. Aagaard synes at have været velstillet. Han var fra 1755 til sin død 1793 ejer af en ejendom på hjørnet af Store Kongensgade og Gothersgade, der hvor det senere hotel Cosmopolit lå, og hans efterladte formue opgjordes til 3998 rdl. Frederikke fandtes i december 1805 druknet i Børskanalen. Kirkebogen oplyser, at hun var død d. 1. december »af ulykkelig hændelse«. Frederikke og Nyeberg havde ni børn – fire sønner og fem døtre. Det første barn fødtes flere år før de blev gift og før Nyebergs døb. Det næste fødtes samme år som de blev gift. De nøjagtige tidspunkter for disse to børns fødsel er ikke konstateret. To af sønnerne blev musikere, en tredje døde som skibsdreng, den fjerdes skæbne kendes ikke. En datter døde spæd, en anden ugift. De øvrige tre blev gift, én med en embedsmand, én med en toldassistent og én med en tømremester (B 8).

Ved folketællingen 1801 boede Frederikke med fire af sine børn til leje i huset i Slippen, som efter fallitten var blevet solgt. Hun drev handel. Et femte barn, en 18-årig datter, opholdt sig hos Frederikkes broder, tehandler Rasmus Aagaard. Han var enkemand; hun var vel hjulpet ham i virksomheden. De boede på hjørnet af Fredericiagade og Store Kongensgade. Aagaard havde i 1780 afkøbt Gierløf denne del af fajancefabrikens ejendom (6). Huset, som han lod bygge i 1781, eksisterer den dag idag. Hvis Frederikke i julen 1800 besøgte sin broder og sin datter, er hun uden tvivl også gået op til et ungt ægtepar, hendes broderdatter og dennes mand, som boede i samme hus. Manden var arbejdsløs. Han havde været i enkedronningens tjeneste og havde 75 rdl. i årlig pension (7). I deres hjem kunne Frederikke beundre den nyfødte Carl Ludvig Emil –

Emil Aarestrup i svøb. Ved sin død boede Frederikke på Nørrebro »næst ved accisseboden«. –

Det er vanskeligt at løsrive sig fra Marcus. I højere grad end i de andre tipoldeforældre ser vi i ham mennesket, et menneske i store vanskeligheder, et menneske med en tragisk skæbne, en mand med lyst til at læse og med evne til at skrive, men nok uden det rette greb om de praktiske gøremål, hvormed han skulle opretholde livet.

I forsvarsskriftet af 1772 kan vi se, hvilke vanskeligheder dåben har bragt ham, det had, han mødte hos jøderne og den kulde, han sporede hos de fleste kristne. Han forklarer at han delvis på grund af jødernes hadefulde adfærd kom i økonomiske vanskeligheder og at biskop Harboe derfor tilbød ham en årlig understøttelse, som han imidlertid afviste og i stedet bad om et lån, så han kunne sætte sin fabrik igang igen, et lån, som blev ydet ham af Suhm. – Han havde ladet sig døbe til »åndelig fordel«, ikke med henblik på timelig gevinst. Dette er hvad han har ladet os vide. Men det må være en eftertid tilladt at anstille sine betragtninger over hans dåb. Han blev døbt i 1769 og blev i 1774 gift med en ikke-jødisk kvinde. Hun havde som ganske ung pige født deres første barn antagelig året før hans dåb og det andet barn i det år, de i maj måned blev gift. Ægteskab mellem en jøde og en kristen var dengang forbudt. Hvad er da naturligere end, at ønsket om at kunne indgå ægteskab har bidraget til hans beslutning om at lade sig døbe. Og vi lader fantasien løbe videre: Dåben åbnede ikke døren til ægteskab. Pigens fader ville ikke give sin tilladelse. Først da barn nr. to var på vej, gav han sig.

HENVISNINGER OG NOTER.

Genealogi: DBL 2, XX, s. 515, Josef Fischer: Slægten Salomonsen (Nyborg), Kbh. 1927. – Samme: Meir Goldschmidts Stamfædre (Tidsskr. for jødisk Historie og Litteratur II, s. 35 og III, s. 225 og 451) (Fürst). – Persh. T. 1980, s. 105 (Aagaard).

1. Hugo Matthiessen: Fæstning og Fristad, Kbh., 1950, s. 138 ff.
2. Berlingske Tidende 20.10.1769: »Udi Holmens Kirke her i Staden blev den 19de huj. af Hs. Høyærværdighed Hr. Provst Hee en voxen Jøde navnlig Marcus Salomonsen Nyeborg efter foregangen Tilberedelse meddelt den hell. Daab og derved givet de Navne Ludvig Jørgen; ved hvilken hell. Forretning var tilstæde som Faddere: Hs. Høyærv. Hr. Biskop Harboe, de Herrer Conference-Raader Suhm og Graah, Etats-Raader Kall og Nissen, Professorer og Doctores Holm og Cramer«.

Adresseavisen 18. 10. 1769: »I Dag den 18. Oktober blev en Proselyt af den Jødiske Nation ved Navn Marcus Nyeborg døbt i Holmens Kirke og i Daaben kaldet Ludvig Jørgen. Hans Velærværdighed Hr. Tybring holdt Intimations Prædiken over Texten Jer. 3 Cap. 14 v. Omvender Eder I forventede Børn, siger Herren: thi jeg, jeg haver været Eders Hosbonde og jeg vil antage Eder igen een af en Stad og to af en Slægt og jeg vil føre Eder til Zion. Hans Høyærværdighed Hr. Provst Hee forrettede Døbe-Acten og holdt sin Tale over Texten: Rom. 11. Cap. 23, v. Men og hine skal indpodes, dersom de ikke blive ved Vantroen; thi Gud er mægtig til atter at indpode dem Thema: Got Haab om de endnu i Blindhed hengående Jøder. 1) Hvad Vilkor dette Haab forudsetter. 2) Hvad ønskelig Forandring det under saadan Vilkor lover. Fadderne ved denne hellige Forretning vare -----«.

3. DBL 3, V, s. 183.
4. Indkvarteringsmandtal i Københavns stadsarkiv. Han betegnes i disse som lysestøber.
5. Hof- og Stadsrettens skiftekommission, Forseglingsprot. 1795, 6/1062.
6. Nyeborgs forbindelse med Gierløf kan spores langt tilbage i tiden. Christian Gierløfs broder Johan Gierløf købte i 1749 en gård i Magstræde over for den ejendom, hvor den unge Marcus havde sit hjem. Her drev Johan Gierløf købmandshandel. Dette har naturligvis ført til bekendtskab mellem Marcus og ham og vel ført til at Marcus senere blev lejer hos broderen og til forbindelsen mellem broderen og Marcus' svoger Aagaard.
7. Sammenlign hermed indtægtsstatistikken s. 85.

JOHAN ANDREAS DEMANT, dbt. 23. 9. 1759 i Indslev ved Middelfart, d. 5. 12. 1825 i Dalum ved Odense, g. 24. 4. 1801 i Engum ved Vejle m. *BIRTHE SOPHIE SCHROETER*, dbt. 2. 12. 1777 i Rudkøbing, d. 15. 8. 1852 i Odense, Sct. Knud (B 20-21).

Han var søn af forpagter på Bubelgaard, Indslev sogn Jørgen Christopher Demant og Maren Jørgensdatter. Farfaderen, Jørgen Demant, som var korporal i Fredericia, senere skovfoged i Morud skov, Vigerslev sogn, Nordfyn, menes at stamme fra Tyskland. Ved ægteskabets indgåelse 1801 boede både Demant og Birthe Sophie på hovedgården Tirsbæk ved Vejle, hvor han var forvalter ved godset, hun husholderske for godsets ejer, kammerherre Peter Ulrik Frederik Benzon og hans familie. Da Benzon ved sin faders død 1801 erhvervede Christiansdal (Dalum kloster), fik Demant Dalum mølle i fæste. Senere købte han møllen.

Johan Andreas Demant. Privateje.

Birthe Sophie Schroeter var datter af by og rådstueskriver i Rudkøbing Johan Frederik Schroeter – søn af en advokat i Halle – og hans 2. hustru Dorothea Henschel. Efter Demants død giftede hun sig d. 18. 4. 1828 med kordegn ved Sct. Knuds kirke i Odense Anton Henrik Jensen, som døde 20. 8. 1839 i Odense, Graabrødre Hospital. Hans alder opgives ved begravelsen til 47 år. Han skulle herefter have været 15 år yngre end hun. I ægteskabet med Demant fødte hun fire børn, hvoraf de to ældste nåede voksenalder: en datter, som blev gift med en baker i Odense og en søn, Peter Ulrik Frederik Demant (B10), som i 1828, da moderen indgik sit nye ægteskab, fik overdraget møllen og iøvrigt ernærede sig som orgelbygger (1). Han blev gift med sin kusine, Laudine Ludovica Schroeter.

HENVISNINGER OG NOTER.

Genealogi: H.R. Hiort-Lorenzen: Byskriver i Rudkøbing Johan Frederik Schroeters samlede descendens, Haderslev 1878.

1. Aarbog for historisk Samfund for Odense og Assens amter, 1937, s 130.

JOHAN FREDERIK SCHROETER, dbt. 8. 5. 1766 i Rudkøbing, d. 15. 8. 1840 i Haderslev, Vor Frue, g. 27. 10. 1797 sst. m. *INGEBORG GERDES*, f. 9. 4. 1776 sst. d. 10. 5. 1840 sst. (B 22–23).

Han var søn af by og rådstueskriver Johan Frederik Schroeters første ægteskab og således halvbroder til Birthe Sophie Schroeter (B21). Hans moder, Birthe Tranekjær var datter af en degn i Tranekær og Tullebølle på Langeland. Hendes farfader havde været degn i samme sogne, morfaderen i et nabosogn. Johan Frederik Schroeter var gæstgiver og kirkeforstander i Haderslev.

Hans kone var datter af gæstgiver og rådmand i Haderslev Bertel Ludvig Gerdes og Helene Schütz. Gerdes' far og farfar havde været degne i Øsby øst for Haderslev og oldefaderen Gerdes diakon i Øsby. Helene Schütz' fader havde været deputeret borger i Haderslev.

I Johan Frederik Schroeters og Ingeborg Gerdes' ægteskab fødtes 11 børn – 5 sønner og 6 døtre. Tre sønner og en datter døde som børn. Af de

Schroeters Gæstgiveri i Haderslev, nedrevet 1896. Foto: Haderslev byhistoriske arkiv.

øvrige døtre blev en gift med en købmand og rådmænd i Haderslev, en med en møller i Løgumkloster, en med sin fætter, møller og orgelbygger i Dalum Peter Ulrik Frederik Demant (B 10), en med en tømmerhandler og deputeret borger i Haderslev og den yngste med Peter Hiort Lorenzen, som var nabo til Schroeter (1). Af sønnerne blev den ene farver og klædefabrikant i Odense, den anden overtog efter faderens død gæstgivergården i Haderslev og her blev Den slesvigske Forening stiftet i 1843 (2).

HENVISNINGER OG NOTER.

Genealogi: H. R. Hiort-Lorenzen: Byskriver i Rudkøbing Johan Frederik Schroeters samlede descendens, Haderslev 1878.

1. Laurids Skau: Peter Hiort Lorenzen, Kbh. 1865, s. 5.
2. Samme: Hans Nissen i Hammelef, Kbh. 1866, s. 27.

Gertrud Westergaards mødrene tipoldeforældre.

FREDERIK WICHMAND, f. 5. 10. 1753 i Flemløse ved Assens, d. 25. 4. 1816 i Fuglse, Lolland, g. 1) 12. 6. 1789 i Svendborg, Vor Frue med Bodil Birgitte Copmann (d. af residerende kapellan i Nakskov Nicolai Jørgensen Copmann og Bartholine Cathrine Sølling), f. 26. 1. 1770 i Nakskov, bgr. 21 .1. 1793 i Fuglse, 2) 8. 11. 1793 i Elmelunde med *ENGEL KIRSTINE SØLLING*, f. 15. 7. 1774 i Idestrup, Falster, d. 3. 10. 1831 i Fuglse (B 24-25).

Frederik Wichmand var søn af sognepræst i Flemløse Hans Wichmand og Sophia Amalia Lauridsdatter. Hans farfar var købmand i Nykøbing på Falster og ejer af hovedgården Engestofte ved Maribo. Hans morfader var hans faders forgænger som sognepræst i Flemløse. Hans forældre var beslægtede, idet moderens farmoder var en Wichmand. Blandt moderens aner var desuden personer af Odenseslægterne Mule, Kotte og Bager og af slægten Rosenvinge i Helsingør.

Frederik Wichmand blev student i 1768, 15 år gammel men først 1779 blev han teologisk kandidat, idet han i mellemtiden havde været huslærer på Fyn. 1785-91 var han sognepræst i Øster Ulslev og Godsted på Lolland, derefter i Fuglse og Krønge til sin død og da tillige provst i Fuglse herred. Han var beslægtet med begge sine hustruer. Hans første hustrus moder var datter af købmand i Maribo Knud Pedersen Sølling og hans faster Mette Kirstine Wichmand og hans anden hustru var datter af dette ægtepars søn, ejeren af hovedgården Nordfeld på Møen Peder Knudsen Sølling og Anna Regina Hagen, en præstedatter fra Keldby.

Samtidig med Frederik Wichmand boede i Fuglse en tipoldefader i C-rækken, Frederik Sletting (C 18). Frederik Slettings datter Helene Juliane Laurentza (C9), f. 1799 blev båret til dåben af Wichmands kone. Efterkommere af disse to personer har siden da haft forbindelse med hinanden.

I 1802 købte Frederik Wichmand en gård i Fuglse by, nabogård til præstegården. Det var en anelig gård, 125 tdr. ld. og havde oprindelig været tre gårde. Den havde hidtil hørt under Søholt gods (1). Efter hans død beholdt hans enke gården, som hun gav navnet Frederiksminde.

I Wichmands to ægteskaber fødtes ialt ti børn, fem sønner og fem døtre. En søn var ved skiftet efter faderen forvalter på Hardenberg. I 1826 afkøbte han moderen Frederiksminde, som forblev i slægtens eje til 1908. En anden søn (B 12) blev købmand i Sakskøbing. Hans købmandsgård – stadig kaldet Wichmands gård – er fredet. En datter blev gift med en prokurator, en anden med Frederik Wichmands efterfølger som sognepræst i Fuglse, en tredje var ved moderens død ugift, en fjerdes skæbne kendes ikke. Tre sønner og en datter nåede ikke voksen alder (2).

HENVISNINGER OG NOTER.

Genealogi: Alfred Larsen: De ældste led af slægten Wichmand (Persh. T. 1946, s. 25). – Persh. T. 1976, s. 50 (Sølling). – H. Friis-Petersen: De ældste led af Familien Terpager, 1943. Samme: Familien Friis fra Ribe, 1949.

1. Fuglse herreds arkiv, skiftekommissionsprot. e. provst Wichmand i Fuglse, 1816-19.
2. Børnene er:
 1. Bertholine Sophie, f. 3. 7.1790 i Øster Ulslev, bgr. 11. 6. 1806 i Fuglse.
 2. Georg Christian, f. 16. 11. 1791 i Fuglse, bgr. 6. 5. 1792 sst.
 3. Bodil Birgitte, f. 13. 1. 1793 i Fuglse, g. 27. 10. 1809 sst. med prokurator i Sakskøbing Jens Ditlev Petersen, separeret 11. 11. 1812. – Ved faderens død levede hun i Sakskøbing, han i Stege.
 4. Peter Sølling Wichmand, f. 22. 8. 1796 i Fuglse, proprietær.
 5. Anna Regina Amalia, f. 25. 7. 1798 i Fuglse, g. m. sognepræst i Fuglse Jens Peter Theil.
 6. Johanna Frederikka Georgina, f. 18. 3. 1801 i Fuglse, ugift 1831.
 7. Hans Staal Wichmand, f. 18. 1. 1803 i Fuglse, købmand i Sakskøbing (B 12).
 8. Knud Copmann Wichmand, f. 10. 8. 1804 i Fuglse, bgr. 13. 2. 1805 sst.
 9. Poul Frederik, f. 18. 1. 1808 i Fuglse, bgr. 21. 11. s.å. sst.
 10. Bertholine Sophie Petrea Bolette, f. 1. 5. 1810 i Fuglse, senere skæbne kendes ikke.

HANS HANSEN RAGER, dbt. 27. 8. 1773 i Nykøbing på Falster, d. 2. 6. 1821 i Sakskøbing, g.m. **BIRTHE PEDERSDATTER**, d. 23. 2. 1837 i Sakskøbing, 64 år gl. (B 26-27).

Han var søn af matros i Nykøbing Hans Hansen Rager og Margrethe Rasmusdatter. Han fik 1798 skippereksamen (1) og løste 6. 3. 1811 borgerskab som skipper i København. 1811-15 ejede han en endnu eksisterende ejendom i Kronprinsensgade (nu nr. 11), opført 1785 af Joh. P. Boye Junge og her boede han i disse år. Hans indtægt 1810 var 600 rdl., 1813 250 rdl. 1810-13 var han kaperkaptajn. I 1810 førte han båden »Prøven« af København med en besætning på 12 mand og opbragte sluppen »Bernera Oliwe«, smakken »Die junge Ruiter« og Sluppen »Fortuna«. I 1811-13 førte han sluppen »Drumond« af København med 15 mands besætning (2). 1814 førte han galeasen »Lykkens Prøve« (3). Fra 1815 til sin død var han møller i Rørbæk by i Saksøbing landsogn.

Hans kones herkomst kendes ikke. Hun fortsatte efter hans død driften af møllen. Ved folketællingen 1834 havde hun hos sig to ugifte døtre – af hvilke den ene samme år blev gift med en garver og sadelmager i Nykøbing F – fire betjente ved møllen og to tjenestefolk. Foruden de to døtre havde hun en datter (B 13), som var gift med købmand Wichmand i Saksøbing, og en søn, som blev læge (4).

HENVISNINGER OG NOTER.

1. Landsarkivet for Sjæll., Kbh. skipperlaugs examinationsprot. 1794-1823, nr. 8070.
2. Kay Larsen: Danmarks kapervæsen 1807-14, Kbh. 1972, s. 136 og 83.
3. Mandtalsrulle over Københavns skipperlaugs interessenter.
4. Børnene er:
 1. Helene Rager, f. ca. 1803, g. 12. 7. 1834 i Saksøbing med garver og sadelmager i Nykøbing F. Frederik Møller, f. ca. 1796.
 2. Jensine Rager, f. ca. 1805 i Kbh., d. 30. 8. 1867 i Saksøbing. Var ved folketællingen 1845 husbestyrerinde hos sin svoger købmand Hans Staal Wichmand i Saksøbing (B 12).
 3. Ingeborg Larssmine Rager (B 13).
 4. Hans Peter Rager, f. 20. 7. 1811 i Kbh., d. 5. 6. 1875 i Øster Kippinge ved Stubbekøbing, læge, fra 1838 i Saksøbing, fra 1845 i Øster Kippinge, tillige møllejejer, g. 11. 7. 1838 i Søllerød m. Charlotte Kirstrine Thiisen, f. 25. 2. 1814 i Kbh. d. 30. 11. 1896 i Kbh., d. af skibsfører Vilhelm Peter Thiisen og Ane Sophie Grimlund.

WILHELM JANSEN, dbt. 31. 3. 1762 i København, Nic., d. 21. 1. 1808 (1), g. 9. 6. 1797 på Frederiksberg m. *CATHRINE ELISABETH FUNCK*, f. 7. 2. 1782 i Kbh., Petri, d. 21. 7. 1849 i Kbh., Holmens (B 28-29).

Wilhelm Jansen var søn af skomagermester i København Joseph Dominicus Jansen og Johanne Marie Lystrup. Disses herkomst kendes ikke (1a). Han havde ved faderens død 1788 fem søskende – tre brødre, som alle var håndværkere, og to ugifte søstre (2). Han var født i Grønnegade, i det senere nr. 25. Hans fader havde købt ejendommen i 1754 og havde i 1759 ladet opføre et nyt forhus i 4 etager og gavlkvist, et forhus, som stod – uforandret i det ydre – indtil det blev nedrevet i 1952 (3). Det var begyndt at falde sammen efter at det ved Ny Østergades forlængelse i begyndelsen af dette århundrede havde mistet den støtte, som nabohuset gav. Parallelt med forhuset fandtes et næsten lige så højt baghus og i gården bag dette et sidehus. Efter Jansens tid opførtes derudover en bygning i gården mellem forhus og baghus. På hans tid indeholdt den samlede bebyggelse 9 lejligheder – 5 i forhuset, 2 i baghuset og 2 i sidehuset. Skomagerværkstedet fandtes i baghusets øverste etage (3a). I skattemandtallet 1762 (3b) – det år Wilhelm Jansen fødtes – bestod skomagerens husstand af mand, kone, fire børn, to tysk fødte svende, to drenge og en pige. Svendene og drengene har vel sovet på værkstedet. I de 8 udlejede lejligheder boede tilsammen 35 personer, så at ejendommen ialt husede 46.

Allerede som 15-årig var Jansen danserelev ved Det kgl. Teater (4). Da han blev født, boede to af teatrets folk – skuespiller Marcus Ulsø Hortulan og danser Caspar Hieronimi – tilleje hos hans fader (5). Det er nok gennem en af dem han har fået forbindelse med teatret. – I 1788 var han i Paris, hvor han gennemgik den berømte balletskole. Der foreligger forskellige bedømmelser af Jansen som danser. Teatrets direktør, H. W. v. Warnstedt fremhævede i en indstilling af 1786 Jansen som teatrets bedste danser (6). Denne opfattelse må dog tages med et ikke ringe forbehold, når henses til Warnstedts følelser over for ham (7). Den ældre Bournonville, som kom hertil i 1792, var ikke begejstret for Jansen. Han skrev 5. september 1792 i sin dagbog: »På teatret. Tog Dahléns parti i et af mine divertissements fra mr. Jansen, som ikke kan gøre et ordentlig pas« (8). Den afgørende bedømmelse faldt i 1796 – året før han giftede sig: Jansen afskedigedes

Grønnegade 25 i København. Foto: Københavns boligkommission.

som »aldeles uduelig«. Han anførte i folketællingen 1801, at han fik 400 rdl. i pension. Samme beløb fik han i 1786 i gage (9). I 1801 boede han i Teglgaaardsstræde. Han havde da kone, to småbørn og to tjenestepiger. Senere boede han i Farvergade.

Cathrine Elisabeth Funck var datter af Peter Ditlev Funck og Sina Catharina Wøhlers. Faderen var, da han blev gift, toldbetjent, blev senere isenkræmmer og var ved sin død inspektør ved Frue sogns industri- og manufakturanstalt, hvor moderen som enke var oldfrue. – En broder til Cathrine Elisabeth, Poul Erik Funck var solodanser ved det kgl. Teater (10) og en søster, Marie Funck var sangerinde ved teatret. Ved sin død havde Cathrine Elisabeth 172 rdl. årlig i samlet pension fra Postpensionskassen og Den almindelige enkekasse. Hun sad i uskiftet bo. Der var knapt dækning for begravelsesomkostninger og skyldig husleje m.v. (11).

Ved Jansens død levede fire børn. To sønner tog dansk juridisk eksamen. Den ene blev kancellisekretær, den anden (B 14) godsforvalter (12).

HENVISNINGER OG NOTER.

1. Adresseavisen 27. 1. 1808.
- 1a. At en søn af Wilhelm Jansen fik navnet Adrian kunne tyde på, at Joseph Dominicus Jansen var af hollandsk afstamning. Han angaves ved sin død 1788 at være 70 år gl., hvilket stemmer med den i Oeders efterretninger 1771 og med den i folketællingen 1787 anførte alder. Han skulle altså være født ca. 1718, men hans dåb er forgæves søgt i Store Magleby kirkebog i årene 1714-22. I betragtning af at ingen andre af Wilhelm Jansens børn og heller ingen af hans søskende har haft hollandske navne, kan forklaringen på forekomsten af navnet Adrian blot været den, at forældrene har været klar over, at det passede som fornavn til en Jansen.
2. Hof- og Stadsrettens skiftekomm., forseglingsprot. 1787-88, 5. kl., litra H. nr. 3621.
3. Politiken 3.5 og 28. 6. 1952.
- 3a. Brandtaxationssag, matr. nr. 265 Købmager kv. .
- 3b. Rigsarkivet.
4. Registreringsforretning efter moderen, Hof- og Stadsrettens skiftekomm. 1777, 5 C/1068.
5. Mandtal over ekstraskatten 1762 i Rigsarkivet.
6. Persh. T. 1912, s. 182f.
7. Om Warnstedts forhold til Jansen se W. Ørbæk: Hans Wilh. Warstedt,

- Kbh. 1936, s. 61. – De der nævnte breve fra Jansen til Warnstedt er offentliggjort i *Vor Fortid*, tidsskrift for dansk kulturhistorie, redigeret af Julius Clausen, I, 1916-17, sp. 561-68.
8. Antoine Bournonvilles dagbøger fra 1792, udgivne af Julius Clausen, Kbh. 1924, s. 43.
 9. Thomas Overskou: *Den danske skueplads*, III, s. 342. – Sammenlign hermed indtægtsstatistikke side 85.
 10. DBL 3, V, s. 48.
 11. Landsover- samt Hof- og stadsrettens forseglingsprot. 1848-49, 2/136 og behandlingsprot., pag. 163.
 12. Fire børn kendes:
 1. Josephine Petrine J., f. ca. 1798.
 2. Siegfried Wilhelm J., f. 1800, d. 1868 (B 14).
 3. Christian Adrian J., f. 18. 8. 1802, d. 21. 6. 1869, ugift, kancellisekretær, afsked 1857.
 4. Emilie Constance J., f. ca. 1808, ugift 1845. De to yngste boede ved folketællingen 1845 sammen med moderen i Dybensgade.

HANS DITLEV FRIIS, f. 25. 8. 1752 i Nordby, Fanø, d. 4. 2. 1827 i Vejle, g. 1786 m. *KIRSTINE NISSEN*, f. ca. 1766, d. 27. 7. 1844 (B 30-31).

Han var søn af sognepræst i Nordby Niels Hansen Friis og dennes 3. hustru Agnete Cathrine Steensdatter. Faderen var af sønderjysk slægt. Blandt hans forfædre træffes personer af slægterne Preuss og de Bähr. Moderen var datter af ejeren af Avnsbjerg, kommerceråd Steen Jørgensen, Steen Steensen Blichers oldefader.

Hans Ditlev Friis blev student 1773, cand. teol. 1775, personlig kapellan hos faderen 1777, faderens efterfølger som sognepræst 1779, sognepræst i Vejle 1805, et embede, som han beholdt til sin død. I hans Nordby-tid opførtes den nuværende kirke, på hvis østgavl man kan læse: H.F. 1786.

Hans kone var datter af organist i Ribe Frederik Nissen og Anna Cathrine Thun, hvis fader, Peder Thun, præst i Øster Lindet ved Rødning var foregangsmand i bekæmpelse af kopper og kvægepest. Han indpodede børnekopper på seks af sine børn (1).

Nordby kirke på Fanø. Foto: Nationalmuseet.

I Hans Ditlev Friis' ægteskab fødtes 9 børn – 4 sønner og 5 døtre. En søn - Steen Friis - blev stiftsskriver i Sjællands stift, en anden præst, en tredje landmand Om den fjerde vides kun, at han døde ugift, 29 år gl. Af døtrene blev en gift med en læge, en anden med en godsforvalter (B 14), en tredje med en skuespiller, medens to forblev ugifte.

HENVISNINGER.

Genealogi: G. Friis: Herredsfoged Nis Henriksen og hans slægt, Tønder 1888, Olaus Heinrich Moller: Genealogische Tabelle und Nachricht von den väterlichen und mutterlichen Vorfahren der ...Geschwister ...Ambders, Flensburg 1777, Ludvig Andresen: Die Familie Preuss und ihre Zeit (i Mitteilungen des nordfriesischen Vereins für Heimatskunde und Heimatsliebe).

1. DBL, 2, XXIV, s. 79.

C.

Gregers Hansens fædrene tipoldeforældre.

HANS HANSEN, dbt. 10. 10. 1756 i Kettinge ved Nysted, d. 20. 9. 1841 i Nysted, g.m. *MAREN WILLUMSEN*, også kaldet Maren Jensdatter, f. 1761-62, d. 13. 6. 1831 i Nysted (C 16-17).

Hans Hansen blev født i Stenvængehuset i Roden skov under Grevskabet Christiansholm. Hans fader, Hans Pedersen fra Raagelunde var skovfoged. Moderen, Kirsten Christiansdatter havde indbragt skovfogedstillingen i ægteskabet. Hun var enke efter skovfoged Hans Job. – Som voksen træffes Hans Hansen første gang ved folketællingen 1801. Han var da kammertjener på Aalholm med bolig på slottet, ligeledes 1834. I 1801 bestod husstanden af mand, kone, tre børn, konens moder og en tjenestepige. I 1834, da han var blevet enkemand, havde han to plejebørn og en tjenestepige. Endvidere boede hos ham sønnen Carl Hansen (C 8), der var privatsekretær hos grev Raben samt sønnens kone og søn (C 4). Ved folketællingen 1840 boede han i privatsekretærens bolig (muligvis den tidligere kammertjenerbolig) hos sønnen, som havde kone, 3 børn og to tjenestepiger. Hans Hansen betegnes nu som pensionist. Ifølge overlevering i slægten var han med grev Raben i Frankrig under revolutionen. Rejsen kan meget vel være tiltrådt et par år i forvejen og således forklare, at han ikke er fundet ved godset ved folketællingen 1787, hvilket kunne forventes, idet han som søn af dets skovfoged antagelig i ung alder er trådt i dets tjeneste. Heller ikke Aalholmgrevens søn, den da 18-årige Frederik Christian Raben opholdt sig i 1787 på godset. Det var hos ham Hans Hansen var kammertjener ved folketællingerne 1801 og 1834.

Om tipoldemors oprindelse vides kun, at hendes far hed Jens Willumsen. Hun fødte tipoldefar fem sønner og en datter. Datteren blev gift med en skolelærer i Nysted. En af sønnerne (C 8) blev som nævnt privatsekretær hos grev Raben og var således 3. generation i grevskabets tjeneste, en anden blev byfogedfuldmægtig i Maribo. En søn var dødfødt, én døde som halvvoksen, den yngstes skæbne kendes ikke (1). Som rimeligt er for en tro kammertjener bar grevinde Raben to af børnene over dåben og

greven var fadder. Blandt fadderne ved børnenes dåb ses endvidere godsforvalteren og skovrideren på Christiansholm samt byfogeden og købmænd i Nysted.

NOTE.

1. Børnene var:

1. Dødfødt dreng, bgr. 13. 8. 1793 i Nysted.
2. Amalie Gregersine Hansen, dbt. 31. 12. 1794 i Nysted, g. 10. 11. 1815 i Nysted m. lærer ved borgerskolen i Nysted, korsanger og klokker Anders Pedersen, f. i Vesterborg, d. 19. 2. 1855, 67 år gl. i Nysted.
3. Frederik Christian Hansen, dbt. 7. 6. 1797 i Nysted, bgr. 4. 6. 1813 sst.
4. Carl Hansen (C 8).
5. Christian Hansen, dbt. 15. 8. 1803 i Nysted, byfogedfuldmægtig i Maribo.
6. Gregers Ludvig Hansen, dbt. 17. 1. 1806 i Nysted, konfirm. 9. 4. 1820 sst.

FREDERIK SLETTING, dbt. 28. 9. 1761 i Nysted, d. 7. 1. 1858 i Fuglse på Lolland, g. 12. 10. 1794 på Asserstrup, Sandby sogn (I) m. *ANNE REBEKKA ELISABETH BARCHHAUSEN* (ved dåben Rebekka Elisabeth), dbt. 30. 5. 1760 i Købelev, d. 20. 4. 1843 i Fuglse. (C 18-19).

Frederik Sletting var søn af forvalter over Christiansholm Jockum Frederik Sletting og Kirstine Cathrine Tvede. Faderen var en præstesøn fra Ejby ved Køge, som på fædrene side nedstammede fra københavnske bryggere og hvis moder var en præstedatter fra Hammer og Lundby. Moderen var datter af en jysk forpagter i ægteskab med en Begtrup. Faderens stilling under grevskabet Christiansholm gjorde det rimeligt at også sønnen knyttedes til grevskabet. Allerede i 1787 var han forpagter af Bramslykke. Faderen var død året før og moderen døde i foråret 1787. Det er derfor ganske naturligt, at to af hans søskende ved folketællingen d. 1. juli boede hos ham: hans ugifte søster, som var hans husholderske og en yngre broder, student Ole Sletting, senere præst på Nibe-egnen. Hos sig havde de en treårig søsterdatter, Kirstine Cathrine Rosen., desuden en karl og tre piger. I 1789 blev han exam. jur. I 1794 træffer vi ham på Kærstrup i Fuglse sogn – ligesom Bramslykke en hovedgaard under Christiansholm. Han købte da ved købekontrakt af 26. 7. 1794 et hus i Fuglse (2), vel med henblik på det forestående ægteskab, og han var derefter bosiddende i

Fuglse størstedelen af sit liv. I 1795 bortfæstede grevskabet bondegård nr. 5 i Fuglse by til ham. I folketællingen 1801 anføres han i Fuglse by som håndskriver hos grev Raben-Levetzau og fæstebonde i Fuglse. I betragtning af at Fuglse ligger ca. 15 km fra Aalholm (Christiansholm), kan håndskriveriet næppe have været særlig voldsomt, men at det ikke var en titel, han pyntede sig med, ses af at folketællingslisten er affattet af sognepræsten (Frederik Wichmand (B 24)). Men landbruget må have været omfattende. Han havde syv tjenestefolk – fire karle og tre piger. Ægteparret havde på dette tidspunkt 2 børn.

I 1816 blev han forvalter over Christiansholm. Men her gik det galt. Den 22. november 1820 måtte han forpligte sig til ikke at afhænde nogen af sine faste eller rørlige ejendomme, forinden han havde aflagt behørigt regnskab til grev Raben for sin stilling som forvalter og oppebørselsbetjent (3). Tre dage derefter fratrådte han tjenesten. 10. oktober 1821 foretoges arrest hos ham for 16403 rdl. 5 mark 9 1/2 sk., som han var skyldig efter sine aflagte regnskaber. Arrestforretningen blev stadfæstet ved Fuglse herredsrets dom af 2. april 1822, ved hvilken han blev tilpligtet at betale ovennævnte beløb med renter fra 11. oktober 1821 og dømt til i mangel af betaling eller sikkerhedsstilling at hensættes til arbejde i Københavns fæstning, indtil gælden var betalt eller han afgik ved døden (4). Der blev derefter gjort udlæg i alle hans ejendele og holdt auktion derover. Grev Raben blev dog ikke fyldestgjort ved det indkomne auktionsbeløb. Sletting appellerede dommen, men den blev stadfæstet af Lands- over samt hof- og stadsretten d. 25. oktober 1824 (5). Også Højesteret gav greven medhold (6), men underrettsdommens af overretten stadfæstede tvangsmiddel (hensættelse i Københavns fæstning) bortfaldt. Dommen betød, at han mistede den gård, som han i 1795 havde fæstet hos grev Raben, endvidere et selvejerhus, som han havde købt i 1819 og som var indrettet til en husmandsfamilie, og den gård af hartkorn 9 tdr. 4 skp. 229/294 alb., areal ca. 64 tdr. ld., som han ejede og var flyttet tilbage til efter at han havde måttet forlade forvalter-tjenesten (7). (Det i 1794 købte hus omtales ikke. Det var vel solgt ved en tidligere lejlighed). Det nævnte selvejerhus blev ved auktionen i 1822 solgt til forpagter F. Bertelsen på Christiansholm (8), som i 1827 solgte det til Slettings ugifte datter Nicoline Theresie Christine for 300 rbd. sedler (9).

Hans Hansen og familie. Privateje.

Det kan tænkes at Sletting ved gårdens salg er flyttet over i huset som lejer hos Bertelsen. Straks efter auktionen trådte Slettings kones velstillede familie til med sin hjælp: Ved lejekontrakt af 11. august 1822 udlejede hendes søster, Helene Juliane Elisabeth Barchhausen på Mariebjerg, Købelev sogn, dennes datter, Sophie Jessen, enke efter Mads Guldborg, ejer af Glostrupgaard i Købelev sogn og søn, Peder Jessen, ejer af Mariebjerg løsøre og kreaturer til Frederik Sletting (10). 5. april 1837 udlejede Slettings svigersøn, møller Anders Pedersen i Tvede mølle effekter til ham (11). Forinden denne udlejning fandt sted var der imidlertid sket en ændring i Slettings forhold: i folketællingen 1834 kaldtes han fæstegårdsbruger og boede på en gård i Fuglse med kone, ovennævnte datter, 2 karle og en pige. Ved folketællingen 1840 boede familien i datterens hus og han betegnedes som aftægtsmand. I dette hus blev han boende hos sin nævnte datter til sin død. Hans dødsbos værdi var under 100 rdl. (12).

Hans kone, Rebekka Barchhausen var datter af ejer af Glostrupgaard Jørgen Barchhausen og Sindel Marie Andersdatter. I folketællingen 1840 er anført, at hun får pension. Forholdet er det at grevinde Berthe Raben ved codicil af 24. 5. 1784 til det af hende og hendes mand, grev Frederik Raben oprettede testamente havde bestemt, at Rebekka Barchhausen, som da var kammerpige hos hende, skulle have en gave på 100 rdl. ved grevindens død og derefter 30 rdl. i årlig pension, så længe hun levede (13). Grevinden døde i 1786. Samme år købte Simon Andersen Dons hovedgården Asserstrup i Sandby sogn. Frederik Sletting og Rebekka Barchhausen blev som nævnt gift på Asserstrup. Det må derfor antages at Rebekka efter grevindens død er trådt i tjeneste hos Dons.

I ægteskabet fødtes fire døtre (14).

HENVISNINGER OG NOTER.

Genealogi: Persh. T. 1974, s. 75 og Jyske Samlinger I, s. 318 (Sletting), – Johs. Caroc: Peder Nielsen Skrivners efterkommere, slægten Begtrup, Viborg 1932. – Persh. T. 1977, s. 36-39 (Barchhausen), – Jyske Samlinger I, s. 318 (Weile).

1. Overlevering i familien. Vielsen er ikke noteret i Sandby kbg., som er konstateret ved denne tid at være ret ufuldstændig.
2. Fuglse herreds justitsprot. 1791-97, fol. 199.
3. Sammes skøde- og panteprot. nr. 8, 1817-28, fol. 135 b.

4. Denne straf havde hjemmel i forordning af 4. marts 1690: »Befindes nogen tjener eller fuldmægtig, som hus, gård eller anden forvaltning har været betroet, i forsætlig utroskab at have de ham betroede midler eller kgl. skatter, som han kunne have oppebåret, således forkommet, forødet eller forvendt, at han ej straks kan fra sig levere de beholdninger, som han enten ved regnskabers slutning selv vedgår eller tildømmes at svare til, ej heller derfor kan stille kaution, skal han, til forskel af en debitor, som, når han ikke sin gæld kan betale, må søges til fængsel, dømmes til Bremerholm«.
5. Landsover- samt hof- og stadsrettens domprot. for 2. instans nr. 7, 1823-25, fol. 417.
6. Højesterets domprot. 1826, dom af 4. dec. 1826 i sag 14/1826 i Rigsarkivet.
7. Fuglse herreds skøde- og panteprot. nr. 8, 1817-28, fol. 165.
8. sst. fol. 219.
9. sst. fol. 330 b.
10. sst. fol. 197.
11. sst., prot. nr. 10, 1836-44, fol. 39.
12. Fuglse herreds skifteprot. 1857-63, fol. 30.
13. Grevskabet Christiansholms arkiv, Papirer vedr. slægten Raben og dens besiddelser 1682-1830 (i L. A., Sj.).
14. Døtrene var:
 1. Louise Augusta Frideriche Sletting, f. 28. 8. 1797 i Fuglse, g.m. Anders Pedersen, fæstemøller i Halsted Tvede (skrifteprot. 1841-50 for grevskabet Christiansædes vestre distrikt, fol. 547, 557 b og 561), d. 17. 3. 1850 i Halsted, 49 år gl.
 2. Helena Juliane Laurentza Sletting, f. 1799 (C 9).
 3. Emilie Nicoline Theresie Christine Sletting, f. 15. 2. 1802 i Fuglse, fik myndighedsbevilling 11. 7. 1838, købte 1827 det selvejerhus i Fuglse, som faderen tidligere havde ejet, boede som ugift hos faderen til hans død, ernærede sig som syjomfru. Ved skøde af 13. 12. 1858 solgte hun huset for 400 rdl., men sikrede den nedennævnte søster en ret til at bebo en del af huset, så længe hun ønskede det (Fuglse herreds skøde- og panteprot. nr. 14, 1857-60, fol. 292). – Hendes senere skæbne kendes ikke.
 4. Charlotte Fransiska Caroline Sletting, f. 30. 7. 1803 i Fuglse, g. 7. 12. 1827 i Fuglse m. Lauritz Jacob Sparrewohn, f. ca. 1800. Ved folketællingen 1834 boede ægteparret i Fuglse, hvor han ejede to gårde. En gård i Hillestolpe by, Fuglse sogn, som han synes at have købt i 1836, solgte han godt et år efter (Fuglse herreds skøde- og panteprot. nr. 10, 1836-44, fol. 50 b og 75). – 1855 boede hans kone hos faderen og søsteren. Ved folketællingen 1860 benyttede hun den ret, som var sikret hende ved husets salg. Hun ernærede sig ved håndgerning og »privat godhed«. Manden formentes at være bosat i Jylland.

SLÆGTEN HEIDENHEIM.

Medens de fire andre jødiske tipoldefædre – Samuel Jacobsen, Mendel Levin Nathanson, Marcus Salomonsen (Nyborg) og Berendt Amsel Meyer – var født her i riget og var led i danske jødiske slægter, var ***HIRSCH JACOB HEIDENHEIM*** (C 20) udlænding, købmand i Schwerin-Altstadt. Iøvrigt ved jeg intet om ham, og hvad tipoldemor hed, ved jeg heller ikke. Men fra dem nedstammer en lille jødisk slægt, hvis mandslinie nu er uddød her i landet. Da en samlet beskrivelse af denne slægt ikke foreligger, skal den her skitseres.

Forholdene for jøderne i Mecklenburg-Schwerin menes at have været bedre end i mange andre tyske lande, men fra 1785 og indtil jøderne i 1813 gjordes ligeberettigede med deres kristne medborgere gjaldt en forordning om begrænsning af udstedelsen af »schutzbriefe», hvorefter selv sønner af schutzjøder ikke kunne gøre sig håb om at opnå schutzbrief, før en del af de da levende schutzjøder var døde. Fra begrænsningen undtoges dog jøder, der ejede fast ejendom eller drev en særligt almenyttig næring (1).

Udvandringen til Lolland af to sønner og tre døtre af Hirsch Jacob Heidenheim må nok ses på baggrund af denne forordning. Mecklenburgske jøder er iøvrigt ret sjældne her i landet. I ældre tid kom de fleste jøder hertil fra Altona. Men de jøder, der på den tid kom til Sverige, stammede for størstedelens vedkommende fra Mecklenburg.

Den ene af indvandrerne fra Mecklenburg fandt sin ægtefælle blandt københavnske jøder. De fire andre blev gift med Nakskov-jøder. De to sønner slog sig ned i Nysted. Døtrene fandt deres hjem i Nakskov, hvorfra den ene senere flyttede til Maribo.

Den ældste af sønnerne, ***JOSEPH HIRSCH HEIDENHEIM*** – almindeligt kaldet Joseph Hirsch – var født 1779, var altså nogenlunde jævnaldrende med størstedelen af de 40 tipoldeforældre. Han kom her til landet i slutningen af 1790'erne. Han tjente som købmandskarl hos købmand Levin Hertz i Nakskov, da byens magistrat i 1801 før slaget på Rheden beordrede ham til København, hvor han på danske skibe gjorde tjeneste mod fjenden. Efter krigstjenestens ophør fortsatte han hos Levin Hertz. Den 1. 6. 1804 fik han bevilling (lejdebrev) til at nedsætte sig i

Nysted (2), hvor han d. 5. 11. 1805 fik borgerskab som købmand. Her forblev han til sin død 9. 2. 1843 (Nakskov, mos.). I 1812 havde han tænkt på at flytte til Nakskov og etablere sig som eddikebrygger. Han indgav ansøgning til kancelliet om tilladelse hertil og anførte som begrundelse, at han, da synagogen var i Nakskov, bedre kunne dyrke sin gud der og desuden få sine børn undervist både i religionen og ved middelskolen, endvidere at han så ville være i nærheden af sin familie (i al fald den yngste af søstrene boede da i Nakskov). Endelig anførte han, at han ejede en gård i Nakskov, som var egnet til formålet. Hans ansøgning bevilgedes (3), men eddikebryggeriet er næppe blevet oprettet. Gården, som lå på hjørnet af Søndergade og Dronningensgade, købte han ved skøde, tinglæst 8. 7. 1811. Han solgte den til apoteker Andreas Bagge ved skøde tinglæst 16. 12. 1816. I Nysted har han ejet fast ejendom i al fald fra 1808, da han ved skøde, tinglæst 27. juni købte et hus i Adelgade. Ved skøde, tinglæst 16. 6. 1817 købte han købmand Hans Corfitzens gård i Adelgade, hvori han boede til sin død og som hans enke først 12 år derefter ved skøde, tinglæst 19. 3. 1855 solgte til købmand H. Rasmussen.

Hun, Breine Hertz var født 25. 2. 1787 og døde 26. 9. 1871 i Nysted (Nakskov, mos.) (4). Hun var datter af hans ovennævnte principal Levin Hertz og Sara Marcus. Disse var som Joseph Hirsch indvandrere, han fra Preussen, hun fra Polen. I Josephs og Breines ægteskab fødtes 13 børn, hvoraf ni nåede voksen alder. De fleste af dem lod sig døbe. Af børnene er det rimeligt at nævne datteren Casse, født 1809, af Hans Brix gjort kendt som Aarestrups muse (5). En af sønnerne slog sig ned i New York, en anden søn levede en tid i Sydamerika og dennes søn udvandrede til Amerika, hvor mandslinien således kan tænkes at være fortsat.

Hirsch Jacob Heidenheims anden søn, *JACOB HIRSCH HEIDENHEIM* (C 10), f. 25. 5. 1794, d. 13. 3. 1854 (Kbh., mos.) blev ligeledes købmand i Nysted. Han fik 15. 9. 1818 tilladelse til at bosætte sig der i byen (6) og fik 19. 2. 1819 borgerskab. Han vides dog at have boet i Nysted allerede i 1811 (7). Skønt han livet igennem forblev i det mosaiske trossamfund, er han i Nysted kirkebog noteret som fadder ved apoteker Mølmarks datters dåb d. 18. 5. 1844 (7 a). Han købte ved skøde, tinglæst 3. 5. 1824 en gård i Adelgade og ved skøde, tinglæst 27. 1. 1834 en større gård, i hvilken han boede og drev købmandshandel til sin død, en handel, som enken fortsatte. Gården, nu matr. nr. 131a Nysted bygrunde, Adelgade 22 benævnes endnu Heidenheims gård.

Der var i 1845 otte købmænd i Nysted, alle boende i Adelgade. Skattelister for denne tid synes ikke at foreligge, men købmændenes økonomiske placering i forhold til hverandre kan belyses dels gennem antallet af medhjælpere (tjenestefolk), dels gennem deres ejendommens assurancesummer.

	Medhjælpere 1845		Samlet brandtaxation 1847
	Mænd	Kvinder	
Jacob Hirsch Heidenheim	7	3	12.450 rdl.
Hans Hornemann Suhr	5	4	15.850 rdl.
Joseph Hirschs enke	5	2	8.790 rdl.

De øvrige fem købmænd havde væsentlig færre medhjælpere og mindre assurancesum. Købmand Christian Henrik Bønnelycke, som var kommet til Nysted efter folketællingen 1845, ejede i 1847 bygninger med samlet brandtaxationssum 9100 rdl.

Om Jacob Hirsch Heidenheims købmandshandels sørgelige endeligt se side 78f.

Jacob Hirsch Heidenheim – i modsætning til broderen brugte han navnet Heidenheim – blev 18. 8. 1833 (Kbh., mos.) gift med Emilie Edel Meyer, f. 6. 6. 1812 i København, d. 29. 11. 1890 i Nykøbing Hospital, en stiftelse i Nykøbing på Falster. Hun var datter af Berendt Amsel Meyer og Rachel Delbanco (C 22-23). Hun lod sig d. 13. 5. 1858 døbe (8). Og Heidenheim og hun havde ladet deres børn døbe (9).

Hirsch Jacob Heidenheims datter *HENRIETTE*, f. 24. 3. 1789, d. 25. 11. 1871 i Maribo (Nakskov, mos.) blev 15. 1. 1817 gift med købmand i Nakskov, senere i Maribo Falentin Hertz, f. 3. 7. 1793 i Nakskov, d. 2. 3. 1851, bgr. i Nakskov, mos. Han var broder til Joseph Hirsch Heidenheims hustru. De havde en datter, Sophie Hertz, som blev gift med hoftandlæge i Schwerin Jacob Marcus Bonheim, senere tandlæge i Maribo og i Nakskov. Begge disse forblev mosaitter, men lod deres børn døbe.

Henriettes tvillingsøster, *MARIE*, d. 5. 4. 1865 (Nakskov, mos.) blev 11. 10. 1820 (Nakskov, mos.) gift med snedkermester i Nakskov Hertz Levison (s. af Levin (Leib) Joseph, f. 1750, d. 18. 2. 1818 i Nakskov og Hendel Philip Heckscher, d. 8. 1. 1831 i Kbh.), f. 13. 5. 1796 i Nakskov, d. 6. 2. 1867, Nakskov, mos.

Hirsch Jacob Heidenheims tredje datter, *FREDERIKKE*, f. 1790, d. 11. 1. 1820 (Nakskov, mos.) blev i 1809 gift med købmand i Nakskov Joseph Philip (s. af købmand i Nakskov Philip Jacob Ephraim og Gittel Joseph), f. 1. 8. 1783, d. 22. 7. 1847, Nakskov, mos. (10).

De her nævnte til Lolland udvandrede fem søskende vides i Schwerin at have haft i al fald to brødre: *ABRAHAM HIRSCH HEIDENHEIM* og *AMSEL HIRSCH HEIDENHEIM*. Begge disse brødre har en kortere tid opholdt sig her i landet.

Abraham var her i 1806-07. Dette fremgår af en redegørelse af 4. 1. 1807, som broderen Joseph afgav efter at myndighederne havde fået nys om, at en fremmed jøde opholdt sig hos ham. Joseph oplyste heri, at hans broder Abraham, som var hjemmehørende i Schwerin, havde opholdt sig hos ham siden sidste november. Han kom hertil, fordi han skulle følge »et fruentimmer af vor nation« til Nakskov og ville ved samme lejlighed være tilstede ved Josephs forestående bryllup. Men som følge af krigsudsigterne havde han besluttet at blive vinteren over. Og da broderen ikke ville drive handel her i landet, håbede Joseph, at dette kunne tillades. Byfogeden, som havde sendt redegørelsen til stiftamtmanden fik 18. januar det svar, at det ikke ville være rimeligt i vinterens hjerte at tvinge Abraham til at rejse, men at det måtte pålægges ham, såsnart skibsfarten i foråret åbnede sig at begive sig ud af landet. (11).

Svogeren Falentin Hertz gik fallit i 1822 og i denne forbindelse opholdt Amsel sig i Nysted som rejsende fuldmægtig for Abraham, som må antages at have været købmand. Blandt udenlandske kreditorer i fallitboet nævnes Abraham Heidenheim i Schwerin med et pantebrev af 1821 på 2000 rbd. sølv, dels udlånte penge, dels betaling for varer. Blandt de indenlandske kreditorer er anført Jacob Heidenheim i Nysted med 150 rbd. og Amsel Heidenheim i Nysted med 110 rbd. (12). »Indenlandsk« betyder vel for Amsels vedkommende blot, at han dengang – i modsætning til Abraham – var tilstede her i landet. Han ses iøvrigt ikke at have opholdt sig her.

HENVISNINGER OG NOTER.

1. L. Donath: *Geschichte der Juden in Mecklenburg*, Leipzig 1874, s. 154f.
2. Danske Kancelli, K I 2,5, 1801-04, fol. 595 i Rigsarkivet.
3. Samme, K I 2,6, 1812, nr. 227.

4. Jul. Margolinsky: *Jødiske Dødsfald i Danmark 1693-1976*, Kbh. 1978, s. 625 angiver hende fejlagtigt som gift med Jacob Hirsch Heidenheim.
5. Hans Brix: *Emil Aarestrup I*, 1952. At familien Heidenheim hørte til Aarestrups nære venner og omgangskreds fremgår også af Emil Aarestrups breve til Christian Petersen ved Morten Borup, Kbh. 1957. – I brevene omtaler han Heidenheim (uden fornavn). Borup mener, at det drejer sig om Joseph Heidenheim, men da Heidenheim også optræder i breve efter Joseph Heidenheims død, må det i al fald i disse dreje sig om broderen, Jacob Heidenheim og den omstændighed, at betegnelsen hele tiden er den samme – Heidenheim – og at Josephs død ikke nævnes, gør det rimeligt at antage, at det hele tiden har drejet sig om Jacob. Desuden kaldtes Joseph Heidenheim som nævnt sædvanligvis Joseph Hirsch. – Et bevis på venskabet mellem Aarestrup og Jacob Heidenheim foreligger i form af et rimbrev, som Aarestrup sendte Jacob Heidenheim d. 20. januar 1833, da denne i sin forlovelsestid var på besøg i København, se Emil Aarestrups *Samlede Skrifter*, II. Kbh. 1976, s. 39.
6. Danske Kancelli, K I 2,5, 1817-19, fol. 276 i Rigsarkivet.
7. Lolland-Falsters stiftamt, Nysted købstads breve 1811.
- 7a. Dette fadderskab var i strid med forbudet i forordning af 30. maj 1828, par. 17. mod jøder som faddere.
8. Vester Ulslev kbg. 1857-80, s. 167, konfirm. piger.
9. Om deres efterkommere se Jul. Margolinsky: *Stamtavlen Henriques*, Kbh. 1949, s. 23-33.
10. Om deres efterkommere se Josef Fischer: *En Nakskov Slægt*, Kbh. 1949, s. 25-28.
11. Lolland-Falsters stiftamt, Nysted købstads breve 1807 og stiftamtets kopibog 1804-07.
12. Maribo skifteprot. 1770-1829, 634.

BERENDT AMSEL MEYER, f. 17. 6. 1785 i Kbh., d. 30. 4. 1865 sst., mos., g. 21. 8. 1811 i Kbh., mos. m. *RACHEL DELBANCO*, f. 21. 8. 1786 i Kbh., d. 13. 11. 1851 i Kbh., mos. (C 22-23).

Berendt Amsel Meyer var søn af købmand i Celle, siden i København Amsel Meyer, kaldet Anschel Celle og Jachet (Jacobine) Bochum fra Celle. Faderen, som døde i Berendts barndom, nedstammede fra købmand i Hausen ved Frankfurt a. M. Meyer Abraham Hausen, der blev dræbt under jødeforfølgelse i Frankfurt i 1689. Moderen levede til 1847 og blev

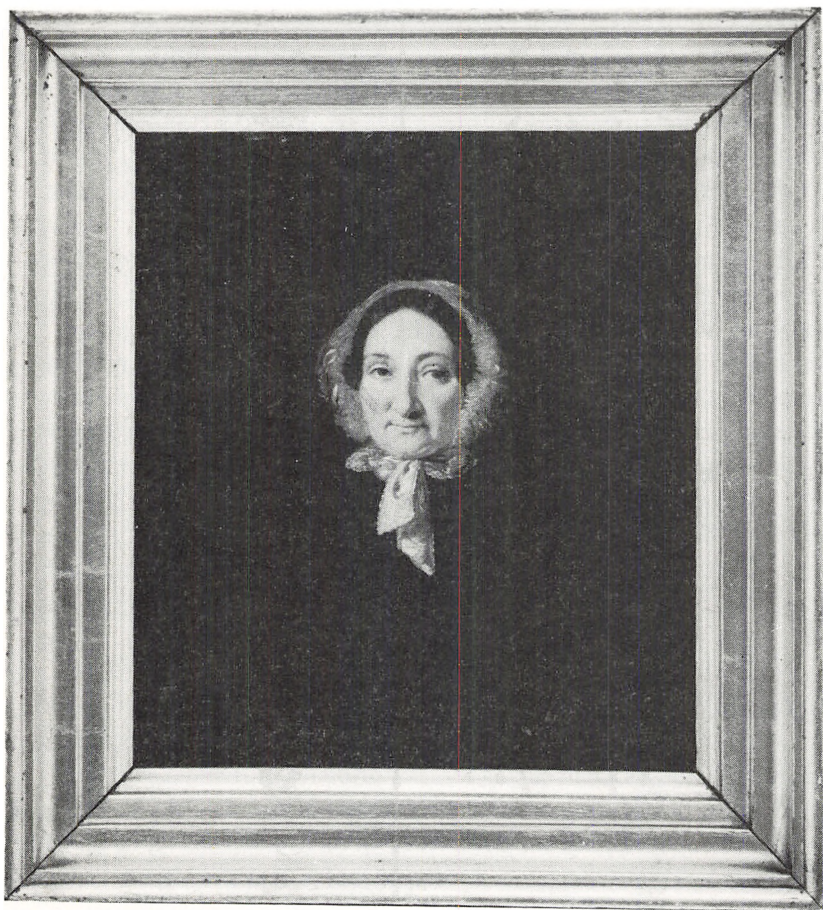
94 år gammel. – Berendt Amsel Meyer var fætter til Mendel Levin Nathansons moder.

Han fik borgerskab som handelskommissionær i København d. 22. 4. 1808 og stiftede sammen med Daniel Salomon Fürst firmaet Meyer og Fürst. Efter i nogle år ikke at have været aktiv i firmaet udtrådte Fürst i 1813, hvorefter firmaet videreførtes af Meyer alene (1). Hans indtægt var i 1810 1100 rdl., i 1811 1500 rdl., i 1812 3000 rdl. og i 1813 1200 rdl. I 1814 oprettedes mellem købmændene Berendt Amsel Meyer, Daniel Salomon Fürst, Meyer Seligman Trier og Levin Seligman Trier – brødre til D. A. Meyers og M. L. Nathansons kompagnon Salomon Seligman Trier – en interessentskabskontrakt om et bomuldsmanufaktur, som de havde indrettet i en ejendom i Prinsessegade på Christianshavn. De fire købmænd havde i 1812 afkøbt kattunfabrikant Michael Berend ejendommen til overtagelse i maj 1813. Alt til kattuntrykkeriet hørende inventar såvel løst som fast medfulgte. I interessentskabet indgik også en ejendom mellem Sølvgade og Klerkegade, som i dokumenterne kaldes »den såkaldte skydebane«. Denne ejendom, som var købt af Meyer og Fürst i 1814, og som solgtes i 1816, er vel næppe taget i brug til interessentskabets virksomhed. Interessentskabskontrakten annulleredes i maj 1821, men allerede nogen tid forinden var interessentskabet ophævet (2). Fürst var allerede i 1815 udtrådt af interessentskabet (3).

I juni 1818 gik Meyer fallit, men han opnåede en akkord med sine kreditorer, således at han i december 1819 atter kunne få boet udleveret. Af skiftesagen fremgår at han drev en alsidig kommissionshandel men tillige handlede for egen regning som importør af bl. a. handsker og silke- og klædevarer (4). Hans andel i interessentskabet kunne ikke inddrages i fallitboet, da kontrakten for det tilfælde at en af interessenterne gik fallit eller afgik ved døden bestemte, at forholdet til boet skulle afgøres ved at de øvrige interessenter til boet indbetalte et beløb svarende til fallentens eller afdødes andel i interessentskabet.

I august 1838 gik Meyer påny fallit. Nu var han grosserer i papirvarer, som han i al fald for en del importerede. Også denne gang opnåede han akkord, således at han i marts 1840 fik boet udleveret (5). Derefter virkede han som galanteri-, kunst- og papir-handler, fra 1849 sammen med sin søn, cand. phil. Carl August Meyer under firma B. A. Meyer & søn.

B. A. Meyer var medlem af Carolineskolens repræsentantskab, som i 1823 indvalgte ham i skolens bestyrelse (6).

Rachel Delbanco. Maleri i privateje.

Berendt Amsel Meyer. Maleri i privateje.

På sine gamle dage havde han nogle mærkelige transaktioner med sin datter i Nysted. Den 10. 4. 1857 udstedte købmand A. W. Hansen (C 4) og Harald Wilhelm Heidenheim (broder til C 5), som i Nysted drev handel under firma J. H. Heidenheims efterfølgere, et gælds brev stort 17714 rdl. 3 m. 10 sk. til B. A. Meyer & søn. Fem dage senere, d. 15. 4. blev gælds brevet transporteret til B. A. Meyers datter, købmand J. H. Heidenheims enke Emilie Heidenheim i Nysted (C 11), som sammesteds havde handlet under firma J. H. Heidenheim. B. A. Meyer & søn blev fyldestgjort derved at beløbet blev debiteret hende i deres mellemværende. Dagen efter, d. 16. fik B. A. Meyer & søn ved Nysted gæsteret på basis af en opgørelse, som købmand Petersen på Emilie Heidenheims vegne godkendte, dom for hos denne at have 34375 rdl. 12 sk. tilgode (7). På grundlag af denne dom blev der ved eksekutionsforretning af 27. 4. gjort udlæg i Emilie Heidenheims faste ejendomme (herunder den ejendom, i hvilken A. W. Hansen drev købmandshandel), i ovennævnte gælds brev og i 14808 rdl. 9 sk., som hun ifølge sin handelsbog havde tilgode hos forskellige debitorer (8), og disse aktiver blev derefter på auktion købt af B. A. Meyer & Søn. Den 4. maj s. å. gik Emilie Heidenheim fallit. Boets aktiver var 1050 rdl., i det væsentlige indbo. Passiverne beløb sig til 71589 rdl. (9). Sin købmandshandel havde hun d. 1. 4. 1857 overdraget til A. W. Hansen, som i nogen tid havde været handelsbetjent hos hende. – Gæsteretsdommen blev af kreditorer i boet indbragt for Landsover- samt hof- og stadsretten, idet man mente, at boets tilstand måtte have stået klart for Emilie Heidenheim i april måned og desuden betvivlede, at B. A. Meyer & Søns tilgodehavende var så stort som fastslået i gæsteretsdommen. Denne og den ligeledes påankede eksekutions- og auktionsforretning blev dog d. 4. 3. 1861 stadfæstede af overretten (10). – Sideløbende med denne sag verserede en i april 1858 af det offentlige anlagt justitssag mod Emilie Heidenheim for ved uforsvarlig ligegyldighed og mangel på tilsyn med hendes købmandshandel at have påført kreditorerne tab samt for slet førelse af handelsbøgerne. Hun blev ved Nysted købstads ekstraret d. 6. 7. 1858 dømt til en måneds fængsel. Retten konstaterede anklagens begrænsning, men bemærkede, at uagtet »de øvrige transaktioner og hendes øvrige forhold ved hendes d. 4. maj 1857 erklærede fallit således ikke vil komme under rettens påkendelse, tror retten dog ikke at kunne forbigå disses nærmere omstændigheder, da herved ikkun forholdet i det hele vil oplyses«. Og retten kunne »ikke

tilbageholde den bemærkning, at boets betydelige kreditorer vistnok havde al grund til besværing og retfærdig krav på beskyttelse, når de må være rolige tilskuere ved, at få uger inden tiltaltes fallit går samtlige faste ejendomme, fordringer og tilgodehavender, værdien for varelager, indbo og kreaturer over til fader og broder« (11). Ved overrettsdom af 25. 2. 1859 blev anklagede frifundet. Denne dom blev af det offentlige appelleret til højesteret, som ved dom af 18. 5. 1860 frifandt hende (12).

Den 5. 6. 1861 gik købmand A. W. Hansens firma J. H. Heidenheims efterfølgere fallit. Skiftet sluttede d. 19. 3. 1862. Til de simple kreditorer var der kun 13,837%. Blandt disse kreditorer var M. J. & A. Philipsen, til hvem B. A. Meyer & søn d. 19. 5. 1857 havde transporteret gældsrevet fra A. W. Hansen og H. W. Heidenheim, stort til rest 16514 rdl. 3 m. 10 sk. M. J. & A. Philipsen havde i boet anmeldt et resttilgodehavende efter gældsrevet på 6170 rdl. 5 m. 7 sk. (13).

Meyers kone, Rachel Delbanco var datter af Elias Moses Warburg, kaldet Delbanco og Penina Henriques. Han hørte gennem sin farmoder til Delbanco-slægten og kunne føre slægtslinier tilbage til Simon von Cassel, vekselerer i Warburg, d. ca. 1566, til Simon Linz- Auerbach, hofjøde i Wien, d. 1631 og til Ascher Eschke Meschulamin, f. i Venedig, bankier i Wien, d. 1650. Hun var datter af Bendix Moses Henriques. Med denne tog hun og hendes mand i 1786 til Marstrand, men i 1793 vendte de tilbage til København, hvor Elias Delbanco forsøgte sig som værtshusholder i Store Helligesteistræde, senere som handelsmand. Ved sin død 1802 var han bogholder og kirkebetjent ved den portugisiske menighed i København. Berendt Amsel Meyer, som af afstamning var dansk-tysk jøde, hørte allerede før han blev gift til den portugisiske menighed (14). Medlemmerne af denne havde flere rettigheder end medlemmerne af den tysk-jødiske menighed.

Berendt Amsel Meyer og Rachel Delbanco havde fem børn – en søn og fire døtre – som alle nåede voksenalder. Tre af døtrene døde ugifte. Den fjerde og sønnen er omtalt ovenfor. Om sønnen kan tilføjes at han efter krigen 1848-50 tog initiativet til stiftelse af Firskillingselskabet til støtte for nødstedte krigsdeltagere og efterlodte efter sådanne og, at han efter faderens død blev kasserer ved Assistenshuset og en tid var direktør i Tivoli.

I 1808 boede Berendt Amsel Meyer i Pilestræde, nuværende nr. 37 på hjørnet af Kronprinsensgade, en nu fredet ejendom. I 1811 og følgende år

boede han på Kongens Nytorv. I 1816 afkøbte han Moses Jacob og Aron Philipsen den nu fredede ejendom Pilestræde nr. 45, opført, ligesom nabohusene – herunder fornævnte nr. 37 – 1784-85 af J. P. Boye Junge og her boede han indtil han solgte den i 1858. Ved folketællingen 1840 beboede familien l. og 2. salene. Husstanden bestod af 11 personer: mand, kone, en ugift søster til hende, de tre ugifte døtre, sønnen, en husjomfru og tre logerende. I 1845 havde familien kun 2. salen og man var kun seks: mand, kone, konens søster, de to ældste af de ugifte døtre og en husjomfru. Den yngste datter opholdt sig hos søsteren i Nysted. Ved sin død boede Meyer tilleje i Brolæggerstræde nr. 6, en nu fredet ejendom, der blev opført kort efter branden 1795. Her blev hans yngste datter boende til sin død i 1911.

HENVISNINGER OG NOTER.

Genealogi: DBL 2, XV, s. 503, Tidsskrift for jødisk Historie og Litteratur I, 1917, s. 51 flg. (Meyer, Hausen) – Stamm- und Nachfahrentafeln der Familie Warburg, Hamburg-Altona, als Manuskript für die Familie gedruckt, Hamburg 1937. – Josef Fischer: Jacob Simonsen og hustru Rose f. Hahn og deres forældre, Kbh. 1923 (Delbanco) – Jul. Margolinsky: Stamtavlen Henriques 1725-1948, Kbh. 1949.

1. Landsover- samt Hof- og Stadsrettens tinglysningskontor, tillysningsprot. nr. 7, 1813, pag. 593.
2. Samme prot., pag. 267 og tinglysningskontorets ekstraktprot. nr. 26, 1815-17, fol. 20.
3. Tillysningsprot. nr. 8, 1813-16, pag. 593.
4. Samme rets kommissarieskifte 13/140
5. Sammes kommissarieskifte 15/48.
6. M.L. Nathanson: Historisk Fremstilling af Jødernes Forhold og Stilling i Danmark, navnlig København, Kbh. 1860, s. 165.
7. Nysted justitsprot. 1844-64, fol. 279.
8. Nysted fogedprot. 1845-65, fol. 66.
9. Nysted skifteprot. 1856-80, fol. 58 flg. og skiftedokumenter 1859-64.
10. Landsover- samt Hof- og Stadsretten, justitskontoret, domprot. nr. 42, 2. instans, pag. 837.
11. Nysted justitsprot. 1844-64, fol. 340.
12. Højesterets domprot. 1860, litra A, nr. 79.
13. Nysted skifteprot. 1856-80, fol. 177 flg. og skiftedokumenter 1859-64.
14. Tidsskrift for jødisk Historie og Litteratur III, 1925, s. 128.

Tipoldeforældrene og deres samtidige.

Det vil være rimeligt først at give et billede – i meget store træk – af den tid, i hvilken tipoldeforældrene levede. De fleste af dem var født omkring 1770. Skal man sætte dem ind i kongerækken, kan man sige, at de levede på Frederik den sjettes tid (1784-1839). Det var en bevæget tid med store sociale forskydninger – bondens frigørelse i 1788 og jødernes emancipation (her hedder det ikke frigørelse) i 1814. Økonomisk gik det opad, så brat ned og derefter langsomt op igen. I meget store træk kan der siges at have hersket gode tider indtil krigen med England i 1807. Derefter gik det ned ad bakke. Statsbankerotten i 1813 bragte mange til ruin. Det gjorde også den deflationsperiode, som da indledtes og som varede til 1838. I løbet af 1830'erne rettede forholdene sig dog langsomt op.

For København, hvor halvdelen af tipoldeforældrene levede kom til vanskelighederne to store ildebrande, i 1795 og ved englændernes bombardement i 1807. Man får et begreb om 1795-brandens omfang, når man erindrer sig, at fire af tipoldeparrene boede i huse, som opførtes umiddelbart efter branden: Hjort i Boldhusgade, hjørnet af Admiralgade, Meyer i Brolæggerstræde, Nathanson i Skindergade, hjørnet af Skoubogade og Lind i Vestergade. Den omstændighed at de havde ønske om og råd til at flytte ind i nye huse fortæller os desuden noget om disse fire ægtepar.

Tre af de københavnske ægtepar var jøder og de måtte opleve den litterære jødefejde i 1813 og gennemgå den korporlige jødefejde i 1819. De fleste jøder flygtede fra deres hjem. Nathanson og hans familie fandt tilflugt hos bagermester Marstrand. Disse tildragelser var stærkt medvirkende til at mange jøder i de følgende år lod deres børn døbe og at adskillige også selv gik over til kristendommen.

Af de 20 tipoldeægtepar levede de 18 i Danmark, et ægtepar levede i Preetz i Holsten, et andet i Schwerin-Altstadt i Mecklenburg-Schwerin.

De 18 indenlandske fordelte sig lokalt således:

København:	Række A: Hjort (1), Lind, Jacobsen, Nathanson, Kemp	5	
	Række B: Nyeberg, Rager (2), Jansen	3	
	Række C: Nyeberg, Meyer	2	9
Provinsby:	Række A: Ulrich (3)	1	
	Række B: Schroeter	1	
	Række C: Schroeter	1	2
Landet:	Række A: Jensen	1	
	Række B: Westergaard, Demant, Wichmand, Friis	4	
	Række C: Westergaard, Demant, Hansen, Sletting	4	<u>7</u>
			18

Sammentællingerne ser lidt mærkelige ud. Men der er kun 18 indenlandske tipoldefædre. Første kolonne viser tilsyneladende flere. Det kommer af at række C indeholder gengangere fra række B.

Vidt forskellige professioner er repræsenteret. Såvel den sociale som den økonomiske forskel er stor. - Ni af tipoldeforældrene er jøder - i række A fire, i række C fem, af hvilke én også indgår i række B. For adskillige blandt tipoldeforældrene var livet bevæget. To drev kaperi, to blev bedrager og fem gik fallit, nogle af dem to gange. Fire af tipoldeforældrene (Westergaard og Nyeberg og deres ægtefæller) var jævndrende med de øvrige forældre. Ser vi bort fra disse fire, er de indenlandske tipoldeforældre født mellem 1752 og 1786, altså omkring 1770. Da de tre anetavlslers probander er født 1900-04., er der ca. 33 år mellem generationerne.

Et forsøg på at indpasse tipoldefædrene i statistikkens erhvervsrammer giver følgende resultat:

		Befolkn. 1801		
Immateriel virksomhed:	A: Hjort, Lind, Kemp,			
	Jensen	4		
	B: Wichmand, Jansen, Friis	3	7	1.1
Landbrug m.v.:	A: Ulrich	1		
	B: Westergaard	1		
	C: Westergaard, Sletting	2	3	9,9
Fiskeri, Søfart:	B: Rager	1	1	0,3
Håndværk og industri:	B: Nyeberg, Demant	2		
	C: Nyeberg, Demant	2	2	1,4
Handel og omsætning:	A: Jacobsen, Nathanson	2		
	B: Schroeter	1		
	C: Schroeter, Meyer	2	4	0,6
Daglejere, arb.md., tyende:	C: Hansen	1	1	3,9
De, der lever af deres midler:			0	0,2
Offentligt understøttede			0	0,6
			18	18

Tabellens sidste kolonne viser, hvorledes tipoldefædrenes fordeling ville være, hvis de fordelte sig som hele landets befolkning ved folketællingen i 1801 (4). Jeg beder om tilgivelse for her at regne med brøkdeler af personer. Blandt tipoldefædrene er der betydelig overvægt inden for immateriel virksomhed og inden for handel og omsætning og en tilsvarende mindre repræsentation for landbrug m. v. og for gruppen daglejere, arbejdsmænd og tyende. Og så er det endda således, at af de tre, som er placeret under landbrug m.v., var kun Westergaard almindelig landmand (omend med en ikke almindelig skæbne), Ulrich var skovrider, Sletting ganske vist gårdmand, men exam. jur. og han havde en tid været godsforvalter.

Endvidere bemærkes at Nyeberg, der er rubriceret under håndværk og industri, tillige havde drevet både handel og immateriel virksomhed.

Der er som det tydeligere vil fremgå af følgende tabel nogen forskel på erhvervsfordelingen i de tre tipolderækker:

	A	B	C	Tils.	Befolkn. 1801
Immateriel virksomhed	4	3	0	7	1,1
Landbrug m.v.	1	1	2	3	9,9
Fiskeri, Søfart	0	1	0	1	0,3
Håndværk og industri	0	2	2	2	1,4
Handel og omsætning	2	1	2	4	0,6
Daglejere, arbejdsmænd, tyende	0	0	1	1	3,9
De, der lever af deres midler	0	0	0	0	0,2
Offentlige understøttede	0	0	0	0	0,6
Tilsammen	<u>7</u>	<u>8</u>	<u>7</u>	18	18

Men de viser alle tre betydelig underrepræsentation af landbrug m. v. og af daglejergruppen og overrepræsentation af handel og omsætning og afviger således alle klart fra hele befolkningens fordeling.

Af anetavlerne vil det ses, at skævheden i erhvervsfordelingen af tipoldefædre går igen i de efterfølgende generationer (5). Men det er rigtigere at gå den modsatte vej: at begynde med de yngre generationer. Hvis en persons fire oldefædre er f. eks. landmand, provinskøbmand, københavnsk håndværker og københavnsk arbejdsmand, vil tipoldeforældrene også vise stor erhvervsmæssig og lokal spredning. Hvorledes rækken af tipoldefædre kommer til at se ud, bestemmes ikke af tipoldefædre men af deres efterkommere helt ned til forældregenerationen. Landbefolkningen har oftest valgt ægtefælle indenfor landbefolkningen og endda inden for det sociale lag af landbefolkningen, til hvilket den pågældende selv hørte. Men personer, som flytter til en købstad eller til København, skifter erhverv og har tillige ringere mulighed for at finde en ægtefælle inden for deres oprindelige milieu. Den stedlige og erhvervsmæssige mobilitet inden for en persons nærmeste generationer af forfædre påvirker hans tipoldeforældrerækkes sammensætning. – Ligesom i landbefolkningen har der i byernes befolkning været en tendens til at vælge ægtefælle

inden for ens eget sociale lag, men i vor tid foregår en nivellering af samfundsklasserne, som må formodes at ville medføre, at børn, der fremtidig fødes, får en mere varieret række af tipoldeforældre end f. eks. folk, der fødtes for 100 år siden.

De foreliggende oplysninger om tipoldeforældrenes økonomiske kår er for mangelfulde og for forskelligartede til at det er muligt at foretage en sammenligning, som omfatter dem alle. Men for københavnernes oplysning om indtægtsforholdene i 1809, som her gengives:

Provst Viktor Kristian Hjort	2400 rdl.
Bankadministrator Jens Mathias Lind	4400 rdl.
Handelsmand Samuel Jacobsen	1200 rdl.
Grosserer M. L. Nathanson	12000 rdl.
Overkrigskommissær Christian Kemp	4500 rdl.
Skibskaptajn Hans Hansen Rager (1810)	600 rdl.
Grosserer Berendt Amsel Meyer (1810)	1100 rdl.

Nyeborg og Jansen døde før 1809.

Som det ses var Nathansons indtægt langt den største – han var blandt de 73 københavnere, som havde den største indtægt – men også de øvrige ovenfor anførte hørte til de bedst stillede skatteydere, idet byens 9477 skatteydere fordelte sig således:

Indtægt:

100-499 rdl.	6425 personer
500-999 rdl.	1592 personer
1000-4999 rdl.	1247 personer
5000-9999 rdl.	122 personer
10000-11999 rdl.	18 personer
12000 rdl.	8 personer
over 12000 rdl.	65 personer

Ca. 60 % af byens husstande slap helt for skat (6).

Nedenstående tabel viser tipoldeforældrenes alder ved vielsen og hvor gamle de blev:

	Alder ved vielsen		Alder ved døden	
	hans	hustruens	hans	hustruens
Hjort	27	17	53	73
Lind	24	25	74	63
Jacobsen	32	20	64	87
Nathanson	19	22	88	72
Ulrich	27	17	73	72
Kemp	25	22	43	58
Jensen	27	25	78	93
Westergaard	-	-	73	89
Nyeborg	41	25	63	56
Demant	42	24	66	75
Schroeter	31	21	74	64
Wichmand	40	19	63	57
Rager	-	-	48	64
Jansen	-	-	46	67
Friis	34	20	75	78
Hansen	-	-	85	70
Sletting	33	34	97	83
Meyer	26	25	80	65

Den gennemsnitlige vielsesalder var for mændene 30,6 år og for kvinderne 22,6 år. De fleste af ægteskaberne er indgået i 1790'erne. Der findes ikke statistik over vielsesalderen så langt tilbage i tiden. Den ældste foreliggende statistik angår de ægteskaber, som er indgået i sidste halvdel af 1850'erne. Den gennemsnitlige vielsesalder var da for mænd 31,5 år og for kvinder 28,6 år. Tipoldemødrene synes altså at være blevet gift i en usædvanlig ung alder. En sammenligning med nutidens forhold er ikke mulig, da mange ægteskaber nu begynder papirløst og så først gribes af statistikken, når de bekræftes for en myndighed.

Mændene blev gennemsnitlig 69,1 år gamle, kvinderne 71,6 år gamle. At sammenligne disse tal med den alder hele den da levende med

tipoldeforældrene jævnaaldrende befolkning opnåede, middellevetiden, er ikke muligt. Statistikken går kun tilbage til 1840-49. Af den kan udledes at en 30,6 år gammel mand dengang gennemsnitlig havde 32,5 år tilbage at leve i og en 22,6 år gammel kvinde 40 år tilbage. De skulle altså gennemsnitlig blive henholdsvis 63,1 år og 62,6 år, altså ikke nær så gamle som vore tipoldeforældre, som havde alderen 30,6 år og 22,6 år i 1790'erne, på en tid, hvor middellevetiden utvivlsomt har været lavere end i 1840'erne. Forskellen på tipoldeforældrenes alder og den alder befolkningen som helhed gennemsnitlig opnåede, er altså endnu større end angivet ved de anførte tal.

I 1840'erne var mændenes dødelighed i København 73 % højere og i provinsbyerne 30 % højere end på landet og kvindernes henholdsvis 46 og 10 % højere og noget i samme retning må antages at have været gældende i 1790'erne. At over halvdelen af tipoldeforældrene var byboer og næsten alle københavnere gør på denne baggrund deres høje alder endnu mere påfaldende(7). Til de 69,1 og 71,6 år svarer idag henholdsvis 73,5 og 78,6 år.

Bondebefolkningen her i landet må siges at være af ren dansk oprindelse. Anderledes med byernes befolkning. Byerne har gennem århundreder optaget indvandrere. Det vil derfor være naturligt, når man som her præsenteres for tipoldeforældre, af hvilke over halvdelen boede i byer, at se lidt på, hvor stærkt det udenlandske element har været. Udenlandske eller af ren udenlandsk oprindelse er for det første de ni jøder (Jacobsen, Nathanson, Heidenheim og Meyer med ægtefæller samt Nyeborg). Hertil kommer ægteparret i Preetz, endvidere Ulrich, som er indvandrer fra Hannover, altså ialt 12 af de 40 tipoldeforældre. 8 andre har udlændinge blandt deres forfædre: Hjort nedstammer på mødrene side fra en i Skotland født købmand i Stubbekøbing, Kemps fader var fra Altona, Demants svigerfader og Schroeters fader – én og samme person – fra Halle. Desuden havde Kemps moder, Wichmand og hustru, Friis og Slettings hustru tyske forfædre. Hertil kommer ret velbegrundet formodning om tysk afstamning for andre tipoldeforældres vedkommende. Hertugdømmet Slesvig er regnet som en del af Danmark og der er set bort fra norske og svenske forfædre, som dog ikke er talrige og kun optræder langt tilbage i anelinierne. – Man vil måske af det oplyste have fået den opfattelse, at tipolderækken er ualmindeligt stærkt præget af indvandring. Men det kan

man ikke sige den er. En sjettedel af de mænd, der i 1700-årene løste borgerskab i København var udlændinge – og her er folk fra Norge, Skåne og Holsten ikke henregnet blandt udlændinge (8). – Heroverfor står at af de 18 her i landet boende tipoldefædre – ni københavnere og ni provinsboer – var kun to – en københavner (Nathanson) og en provinsbo (Ulrich) – født uden for kongeriget.

Redegørelsen for de københavnske bopæle viser for det første at kun én – Ludvig Jørgen Nyeborgs enke – boede uden for voldene, på Nørrebro »næst ved accisseboden«, altså kun få skridt fra Nørrevold og her boede hun kun i sine sidste, antagelig fattige år. Dernæst viser den at en meget stor del af de huse, tipoldeforældrene boede i, huse fra 1700' årene, eksisterer den dag idag, omend ofte i stærkt ombygget stand.

Den tids folketællinger viser os en helt anden familiestruktur end den, vi kender idag. Man ser det store antal børn, ser at børnene bliver i hjemmet, indtil de indgår ægteskab, ser at mange har tjenestepige, ofte endda flere, endvidere at næringsdrivende har deres medhjælper boende hos sig som en del af deres husstand. Efter vor tids opfattelse må boligerne i mange tilfælde have været stærkt overbefolkede. Flere af dem eksisterer endnu og nogle vil vi nok finde rigeligt store til vor tids 1-2 personers husstande.

HENVISNINGER OG NOTER.

1. Hjort var biskop i Ribe, men kun i få år. Størstedelen af hans embedsgerning faldt i København.
2. Rager var under krigen 1807-14, da han drev kaperi, bosiddende i København. Ved sin død 1821 var han møller i Rørbæk i Saksøbing landsogn.
3. Ulrich boede fra 1805 i Sorø.
4. Statistisk tabelværk, 5. rk. litra A nr. 5, Befolkningsforholdene i Danmark i det 19. århundrede, s. 160.
5. Af oldefædrene var tre i immateriel virksomhed, tre købmænd, én skovrider, én skibskaptajn, én håndværker og én møller. Af bedstefædrene var tre i **immateriel virksomhed, én købmand og én skovrider. To af fædrene var i immateriel virksomhed, den tredje i handel og omsætning.**
6. Rentekammersag 463 i Rigsarkivet og Marcus Rubin: 1807-14, s. 528-31.
7. Fire forhold skal fremdrages i forsøg på en forklaring. 1. Det må erkendes at den udregnede gennemsnitsalder for tipoldeforældrene ikke er helt korrekt. Sagen er den at for tre af mændene og for syv af kvinderne er fødslen ikke fundet i kirkebog og jeg har derfor regnet med den alder, som er blevet

opgivet ved deres begravelse. Men denne alder er i mangfoldige tilfælde ikke rigtig. En begrænset mulighed for kontrol foreligger imidlertid. Vielsesalderen for disse ti personer er nemlig udregnet som den ved begravelsen opgivne alder med fradrag af det antal år, som er forløbet fra vielsen til døden. Da vielsesalderen for to af kvinderne på denne måde bliver 20 år, kan man slutte, at deres levealder ikke er ansat meget for højt. En lavere levealder ville betyde at de var blevet gift før de blev 20 år. Men tilbage bliver foruden de tre mænd, fem kvinder. Hvilken indflydelse kan en for højt ansat alder for disse have haft på de udregnede gennemsnitstal? Tænker vi os det meget usandsynlige, at alle otte er gjort ni år for gamle ved begravelsen, ville en rettelse af denne fejl kun bringe den beregnede gennemsnitsalder for mændene $1 \frac{1}{2}$ år ned og kvindernes $2 \frac{1}{2}$ år ned. Tilbage bliver en betydelig forskel. 2. Statistikkens tal omfatter både gifte og ugifte, mens tipoldeforældrene har levet i ægteskab. Og dødeligheden er større blandt ugifte end blandt gifte. 3. Af større betydning er det nok at tipoldeforældrene har været økonomisk og socialt bedre stillet end befolkningen som helhed. De bedre kår giver højere alder. – Dog ingen regel uden undtagelse: den, der blev ældst, 97 år gammel, Frederik Sletting synes at have hørt til de dårligst stillede af tipoldeforældrene. Han har iøvrigt haft en uforholdsmæssig stor indflydelse på mændenes gennemsnitsalder. Uden ham havde den været 1,7 år lavere. Tilsvarende har Frederik Jensens hustru sat kvindernes gennemsnitsalder 1,4 år i vejret. 4. Et lille udsnit af en stor personkreds kan ikke forventes at have haft samme gennemsnitsalder som hele personkredsen. Der er i statistikken noget der hedder de store tals lov: kun gennem et stort materiale kan man få det typiske frem. Et mindre materiale er for påvirket af tilfældigheder. De udlignes i det større materiale.

8. Albert Olsen: Bybefolkningen i Danmark på Merkantilismens tid, s. 95 (i Acta Jutlandica, 1932).

PERSONREGISTER

- Aagaard, A. R., 48
- F. J., 45 f
- R., 48
Aarestrup, Emil, 49, 71, 74
Andersdatter, S. M., 68
Andersen, H. C., 24
Bager, slægt, 55
Bagge, A., 71
Barchhausen, A. R. E., 66 ff
- H. J. E., 68
- J., 68
Begtrup, slægt, 66
Benzon, P. U. F., 50
Berend, M., 75
Bertelsen, F., 67
Blanch, J. N. C., 38
Blicher, Steen Steensen, 61
Bochum, J., 74
Bonheim, J. M., 72
Borch, E., 25
Borger, L. D., 43
Bournonville, A., 58
Boye Junge, I. P., 57, 80
Bramsen, I., 34 f
Brix, H., 71
Bruun, H. P., 26
Brüel, G. W., 35
de Bähr, slægt, 61
Bønnelycke, C. H., 72
v. Cassel, S., 79
Celle, A. se Meyer, A.
Christiansdatter, K., 64
Collin, J., 24
Copmann, B. B., 55
- N. J., 55
Corfitzen, H., 71
Cramer, I. A., 47
Dahlén, C., 60
Dalsgaard, N. J., 45
Delbanco, E. M., 70
- R., 72, 74 ff
Demant, I. S. C., 12, 15
- J., 50
- J. A., 50 ff
- J. C., 50
- P. U. F., 13
Dons, S. A., 68
Ephraim, P. J., 73
Falck, H. T. L., 12
- R. L., 12
Fincke, T., 39
Fleinert, I. J., 12
Friborg, E. M., 17
Friis, C. E., 13
- H. D., 61 ff
- N. H., 61
- S., 63
Funck, C. E., 58 ff
- M., 60
- P. D., 60
- P. E., 60
Fürst, C., 45
- D. S., 75
- S., 45
Gerdes, B. L., 52
- I., 52 ff
Gerner, H. J., 47
Gierløf, C., 47 f, 50
- J., 50
Gottschalch, M. C., 23
Graah, A., 47
Grimlund, A. S., 57
Gude, J., 32
Guldborg, M., 68'

- Hagen, A. R., 55
Hahn, A. M., 43
von Halle, C. E., 35
- E., 35
- L. J., 35
- M. M., 35
- S., 35
- S. H. M., 34 f
Hansen, A. G., 66
- A. W., 15, 78 ff
- Carl, 15, 64
- Christian, 66
- F. C., 66
- G., 15
- G. L., 66
- Hans, 64 ff
- Holger, 15
Harboe, L., 47, 49
Hartvig, M. L., 26
Hassing, B. C., 37
- N. J., 37
Hausen, M. A., 74
- slægt, 29
Heckscher, H. P., 72
Hee, J. J., 49
Heidenheim, Abraham H., 73
- Amsel H., 73
- C., 71
- E. se Meyer, E. E.
- F., 73
- H., 72
- H. J., 70
- H. W., 78 ff
- Jacob H., 16, 71 ff
- Joseph H., 70 ff
- L. H. S., 15
- M., 72
Henrichsen, R., 33
Henriques, B. M., 79
- P., 79
Henschel, D., 52
Herfort, E., 29 ff
- J. L., 33
Hertz, B., 71 f
- F., 72 f
- L., 70 f
- L. R., 33
- P., 34
- S., 72
Heymann, W. P., 27
Hieronimi, C., 58
Hiort Lorenzen, P., 54
Hirsch, J. se Heidenheim,
Joseph H.
Hjort, A - S., 9
- B. C. W. L., 9
- C., 17
- N. S., 10
- P. d. y., 20
- P. d. æ., 17
- V., 9
- V. K., 17 ff, 23, 85
Holm, E., 17
- F., 17
- P., 47
Hortulan, M. U., 58
Hunderup, N., 25
Høegh-Jensen, P. C. F., 43
Israel, G., 27
Jacobsen, Abraham se
Jacobsen, A. C. A.
- Ahrenholdt se
Jacobsen, Aron
- Alexander se
Jacobsen, A. F.
- Aron, 29
- A. C. A., 27 f, 33 f
- A. F., 29
- A. M. S., 9
- C. J., 29
- F. se Jacobsen, F. C.
Jacobsen, F. C., 28
- H. se Jacobsen, H. C.
- H. C., 28
- J. S., 27 f
- Lars, 29

- Lea, 26
- Lene, 29
- Levin, 28
- M., 29
- R., 29
- Samuel, 26 ff, 85
- Sophie, 29
- W. se Jacobsen, W. C.
- W. C., 10, 27 f, 33 f
- Jansen, C. A., 61
 - C. K., 13
 - E. C., 61
 - J. D., 58, 60
 - J. P., 61
 - S. V., 13
 - W., 58 ff
- Jensdatter, M. se Willumsen, M.
- Jensen, A. H., 52
 - B. F., 43
 - D. M., 43
 - E. E., 10, 42 f
 - F., 40 ff
 - J. L., 43
 - R., 40
- Jessen, P., 68
 - S., 68
- Job, H., 64
- Joseph, G., 73
 - L., 72
- Jørgensdatter, M., 50
- Jørgensen, J. H., 24
 - Steen, 61
- Kall, I. C., 47
- Kayser, M. E. S., 35
- Kemp, C., 38 ff, 85
 - C. J., 10
- Kempe, C. J., 39
- Kemp, D., 9
- Kern, E. S., 43
- Klein, I. se Bramsen, I.
 - P., 35
- Kock, C. C., 38 f
 - S. C., 39
- Kotte, slægt, 55
- Kräzwäscher, A. J., 27
- Langhoff, K., 21
- Lassen, J. A., 25
- Lauridsdatter, S. A., 55
- Lazarus, Simon, 33
- Leidesdorf, L. N., 29
- Levison, H., 72
- Levy, A. J., 27
 - S. A., 26 ff
- Lind, B. C. W., 24 f
 - C. C. W., 25
 - C. K., 25
 - E., 25
 - J., 24
 - J. G., 21
 - J. M., 17, 21 ff, 85
 - J. N., 24 f
 - K. C., 10
 - L. M., 25
 - M. C., 25
 - V. P., 25
- Linz-Auerbach, S., 79
- Lystrup, J. M., 58
- Lütthans, J. H., 43
 - L. H., 43
- Marcus, S., 71
- Marstrand, N. J., 81
- Mecklenburg, J. W., 26
- Muschulamin, A. E., 79
- Meyer, A., 74
 - B. A., 72, 74 ff, 85
 - C. A., 75
 - D. A., 29, 32 f, 42
 - E. E., 16, 72, 78 f
 - H., 29
 - M. M., 32
- de Meza, S. 45
- Monrad, D. G., 43
- Mule, slægt, 55
- Møller, F., 57
- Mølmark, A., 71
- Nansen, J. W. M., 10
- Nathanson, J. se Nansen, J. W. M.
 - M. L., 28 ff, 75, 81, 85

- Nielsen, Christiørn, 39
- Nimb, A. M., 21 ff
 - C. K., 21
 - J., 23
 - J. J., 23
- Nissen, F., 63
 - H. N., 47
 - K., 61 ff
- Nyeborg, L. J., 45 ff
- Nyborg, S. se Salomonsen, S.
- Nyeborg, S. M., 13 f
- Pedersdatter, B., 56 f
 - M., 38
- Pedersen, A., lærer, 66
 - A., møller, 68 f
 - H., 64
- Petersen, F. C., 78
 - J. D., 56
- Philip, J., 73
- Philipsen, A., 79 f
 - M. J., 79 f
- Preuss, slægt, 61
- Raben, B., 68
 - F. se Raben-Levetzau, F. C.
 - F. C. se Raben-Levetzau, F. C.
- Raben-Levetzau, F. C., 64, 67 f
- Rager, H., 57
 - H. H. d. y., 56 f, 85
 - H. H. d. æ., 57
 - H. P., 57
 - I. L., 13
 - J., 57
- Rahbek, K. L., 33
- Randulf, N. E., 39
- Rasmusdatter, A., 40
 - K., 38
 - Maren, 44 f
 - Margrethe, 57
- Rasmussen, H., 71
- Reventlow, C. D., 35
- Rose, M. M., 19
- Rosen, K. C., 66
- Rosenvinge, slægt, 55
- Salomonsen, M. se Nyeborg, L. J.
 - S., 45
- Scharffenberg, J. M., 26
- Schiørring, M. P., 17 ff
 - N., 19
- Schiøtt, M. H., 48
- Schou, L. C., 25
- Schroeter, B. S., 50 ff
 - J. F. d. y., 52 ff
 - J. F. d. æ., 52
 - L. L., 13
- Schütz, H., 52
- Severin, F. L., 39
 - J., 39
- Sievers, A. M., 37 f
- Siverod, 42
- Skjelderup, J. P., 39
- Sletting, C. F. C., 69
 - E. N. T. C., 67, 69
 - F., 55, 66 ff
 - H. J. L., 16, 55
 - J. F., 66
 - L. A. F., 69
- Sletting, O., 66
- Sparre, R. R., 37
 - S. M., 35 f
- Sparrewohn, L. J., 69
- Steensdatter, A. C. 61
- Suhm, P. F., 47, 49
- Suhr, H. H., 72
- Sølling, B. C., 55
 - E. K., 55 f
 - K. P., 55
 - P. K., 55
- Theil, J. P., 56
- Thiisen, C. K., 57
 - V. P., 57
- Thun, A. C., 63
 - P., 63
- Timm, A. M., 40 ff
- Tranekjær, B., 52
- Trier, I. S., 34
 - M. s., 75
 - Levin Salomon, 45

- Levin Seligman, 75
- S. S., 32 f, 75
- Trolle, C. A., 27
- Tvede, KL. C., 66
- Tybring, H. H. S., 50
- Ulrich, A. M., 9
 - G. A. 9, 43
 - G. C., 35 f
 - J. S., 35
 - N. B., 10
- Warburg, E. M. se Delbanco, E. M.
- von Warnstedt, H. W., 58
- Wedel, N. C., 43
- Weile, slægt, 68
- Wellendorf, H. C., 37
- Werløs, J. L., 39
- Vestergaard, A. N. d. y., 44 f
 - A. N. d. æ., 44
- Westergaard, A. W., 12, 14 f
 - G., 12
 - I., 15
- Vestergaard, J. N., 44 f
 - N., 45
 - N. A., 44 f
- Westergaard, N. N., 13, 44 f
- Vestergaard, N. R., 45
- Westergaard, O. A., 12
- Vestergaard, R., 45
 - R. N., 44 f
- Wichmand, A. R. A., 56
 - B. B., 56
 - B. S., 56
 - B. S. P. B., 56
 - F., 55 f, 67
 - F. E., 12
 - G. C., 56
 - H., 55
 - H. S., 13, 57
 - I. E., 12
 - J. F. G., 56
 - K. C., 56
 - M. K., 55
- Wichmand, P. F., 56
 - P. S., 56
- Willumsen, J., 64
 - M., 64 ff
- Winther, Christian, 43
- Visby, H. J., 43
 - S. M. V., 43
- Worm, O., 39
- Voss, A. M. se Sievers, A. M.
- Würpel, C., 38
- Wøhlers, S. C., 60
- Wørpel, D. F., 38
 - D. M., 10
 - F. C., 38
 - F. H., 38
 - H. F., 38
 - H. J. D., 37 f

